

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să inapo-
iază.

Vlaicu.

De Alexandru Ciura.

Blaaj, 15 Sept. n.

Au trecut două săptămâni și mai bine dela ziua în veci neuitată, când Vlaicu s'a ridicat deasupra miilor de oameni, încununând cu rotirea lui de vultur mândru istoricul câmp al Libertății. Și ni-se pare, că totul a fost un vis iscodit de creierul genial al lui Shakespeare: *visul unei nopți de vară...*

Retrăim și acum clipele de vrajă, cu ochii închiși: Vedem hangarul, sclipind în lumina asfințitului, miile de oameni înșirându-se, înfrigurați de emoția covârșitoare. Poarta hangarului se deschide scârțâind și aeroplanul apare împins de flăcăii din Bințiști, consătenii eroului. Libelula apare în liber, mai sveltă, mai elegantă. Lumea își oprește respirația în vreme ce Vlaicu respunzând cu un zimbet la cele câteva aclamări suprimate, urcă în nacelă. Helicele se pornesc cu un sfârâit puternic; cei câțiva curioși se retrag instinctiv; cămășile flăcăilor flutură albe în soare, ca suflăte de un vânt năpraznic. Deodată aviatorul face un gest, flăcăii dau drumul mașinii.

Clipa accia! Unde e condeiul de serafim, să încerce a fixa clipa aceea, în care suflul nemuririi a sgudiut până la măduvă, neputincioasa noastră haină de humă?

Vlaicu se încovoie puțin asupra cârmei — ai zice un leu, ce se aruncă asupra prăzii — și în clipa următoare minunea se

înfăptuise: aeroplanul s'a avîntat la o înălțime de 30 de metri. Emoția suprimată isbucnește din zeci de mii de piepturi ca un uragan. Pălării și batiste se agită în aer; urale și strigăte și... lacrimi! Ochii tuturor, plini de lacrimile mândriei urmăreau sborul acestei paseri măestre, care întruchipa triumful geniului național. Uralele se repetă din toate culmile, unde o parte însemnată a „națiunii recunoscătoare se postase, ca să asiste gratuit la acest spectacol minunat, amestecând astfel, după rețeta lui Horaț plăcutul cu utilul. (Intre acele câteva mii de chilipirgii, fie spus aceasta pentru lauda simțului de omenie al țaranului, s'a ridicat și un glas de protest, spunând cu rușine: „Scupă pe noi, domnișorule, că nu suntem vrednici de altceva!“)

Aeroplanul se ridică în înălțimi tot mai mari, cu mișcări sigure și elegante. De-asupra pădurii „Mișca” atinge recordul de peste 800 metri, luând înfățișarea azurului. Spre miazăzi, culmile Carpaților strălucesc ispititoare, chemându-l. Prăpastii adânci își deschid gurile negre de fiară flămândă, în vreme ce piscurile strălucesc în cununa orbitoare a zăpezii. Și dincolo, zarea se pierde în ceața aurie a asfințitului. Pe o clipă Vlaicu stă la îndoielă. Sunt așa de apropiate aceste culmi, încât sborul peste ele s'ar părea o jucărie... Să încercăm. Se oprește însă deodată, lăsând pentru alt prilej isbândirea acestui vis mareț, care îi va câștiga titlul de Negru Vodă al doilea!

Rotirele sunt acum în cercuri tot mai

mici, ca ale vulturului, când vrea să coboare.

Paserea măiastră descinde din slavă. Trece odată de-asupra capetelor noastre, auzim deslușit zgomotul helicelor, uralele isbucnesc din nou, cu îndoită putere. Aeroplanul scoborise din înălțimea-i amețitoare și emoția era acum mai perceptibilă, ca înainte.

Dinspre partea răsăriteană a Câmpului Libertății aeroplanul aterizează acum, cu siguranță și preciziunea unei locomotive ce lunecă pe șine.

O ușoară undulare de praf, ne vestește că a atins pământul; mulțimea sare ca nebună peste bariere, alergând întru întâmpinarea biruitorului. Degeaba erau opreliștile jandarmilor, și baionetele. Lumea alerga înfrigurată înspre erou, amenințând să-i sfarme aeroplanul în învălmășeală. Abia în clipa din urmă a conținut furia entuziasmului.

Vlaicu e ridicat pe umeri; lumea se înghesuiește, să-l îmbrățișeze, să-l sărute, să îl atingă măcar, și barierele trosnesc în înghesuiala mulțimii, îngrăditurile de scânduri se prăbușesc în puzderii.

În hangar, Vlaicu își spală fața plină de ulei, cu benzină, și stăruie cu îndârjire pentru al doilea sbor, ei prietenii nu îl lasă, îndestulându-se pe deplin, cu reușita strălucită a întăii și sbor.

Entuziasmul mulțimei ia proporții de speriat. Aclamările sunt tot mai violente; ușa hangarului e scuturată cu putere; lumea cere cu insistență să-l vadă pe Vlaicu.

Ascultam emoționat orcanul acestui entuziasm și mă gândiam: câtă energie e

FOITĂ ORIGINALĂ A ZIARULUI „TRIBUNA”

Adevăr și minciună.

De C. Rădulescu-Motru.

V.

Dar nu numai sălbaticii sunt mințiți; sunt mințiți și Europeni.

Încă aceștia sunt mințiți cu o artă mai superioară.

Cu preferință în politică.

Acei ce mint să conduc, în Europa, de logica pe care o urmează mentalitatea mulțimei; o logică ceva mai complexă decât logica sălbaticului. Apoi se mai conduc acei ce mint, în Europa, și de logica mentalității omului incult și a omului ignorant, după mentalități destul de numeros reprezentate pe continentul, care are pretențiunea de a sta în fruntea civilizațiunei.

În politică, minciuna este ca la dânsa acasă. În limba obișnuită ea se mai numește și tactică.

Omul de stat și politicianul de meserie nu înving decât prin... tactică.

Un om de stat, bunăoară, este tras la răspundere pentru vreunul din actele sale. A prelungi dezbaterile asupra acestui act, pentru o mai bună lămurire a lui ar fi o procedură absolut cinstită... Dar fiecare înțelege, că aceasta ar fi o procedură lipsită de tactică. Omul de stat recurge la tactică. Și tactică este: diversiunea. Atențiunea mulțimei îndreptată spre altceva. Era învinuit, bunăoară,

omul de stat, că a risipit banul public, sau că a dat o soluție greșită unei chestiuni oarecare; repede, a doua zi, presa părtinitoare omului de stat dă amănunte senzaționale despre o crimă înfiorătoare săvârșită în condițiunile cele mai misterioase. Dacă se poate pune crima în sarcina adversarului atât mai bine; dar aceasta nu-i de nevoie. Se poate vorbi despre ori și ce crimă, bine înțeles și de una care n'a avut loc nici odată. Diversiunea prinde; diversiunea prinde totdeauna.

Și de ce diversiunea prinde în totdeauna? Fiindcă ea este în spiritul logicii mulțimei. Mulțimea urâște monotonia; nu-i place fixarea prea îndelungată a atenției sale asupra aceluiaș lucru; ea este captivată de extraordinar. Deliberarea pe care i-o pretinzi nu trebuie să țină prea mult. Omul de stat știe aceasta, și de aceea are tactică de a întrerupe la timp.

Diversiunea este de un uz curent. Până și omșorii de stat, nu numai oamenii de stat, o știu întrebuința. Dela operațiunile de stat ea a trecut chiar până și în operațiunile politice mai inferioare. Nu este gazetar care să nu o încerce la ocazie.

Dar oamenii de stat, și politicianii abili nu se mulțimesc cu simpla diversiune; ei voiesc să aibă de partea lor convingerea mulțimei.

Pentru aceasta se cere o tactică superioară.

Mulțimea, prin argumentări de logică abstractă, este anevoie de convins. Adesea este chiar imposibil. Apoi, și dacă s'ar putea ea convinge, pentru aceasta ar trebui timp, și politicianul abil știe, că timpul pierdut pentru dânsul este câștigat pentru adversar. Mulțimea trebuie convinsă fără argumente de logică abstractă; fără

pierdere de timp; cu anticipație chiar dacă se poate.

Aceasta se și întâmplă. În politică, mulțimea este convinsă înainte de ce ea să cunoască argumentele convingerei. Mulțimea știe cu anticipație că omul de stat are să ia o hotărâre bună.

Cum se pune la cale această anticipare? După logica mulțimei.

Omul de stat, sau politicianul abil, înlocuiește argumentele abstracte prin atitudini. El sugerează mulțimei atitudinea prielnică propunerii sale și în acelaș timp dușmănoasă propunerii adversarului său. Din atitudinea sugerată decurge convingerea mulțimei, întocmai cum din atitudinea sugerată unui ipnotizat decurge actele acestuia. Așezi pe un ipnotizat în o atitudine de general, imediat el începe să comande. Așezi pe acelaș ipnotizat în atitudine de cerșetor, el întinde mâna. Atitudinea este o organizare de mișcări corporale, care este mai adâncă în suflet decât organizarea argumentelor abstracte: din această cauză atitudinea determină totdeauna argumentul abstract.

Politicianul știe aceasta, și de aceea el grăbește să dea mulțimei atitudinea care convine programului său și care nu convine programului adversar. Odată atitudinea sugerată, convingerea vine dela sine.

Un Bismark, bunăoară, nu uita nici odată de a pregăti opinia publică germană, cu vestea unui război între Germania și Franța, de câte ori el avea nevoie să-și treacă prin parlament noi credite pentru armată. Iar urmașii lui Bismark, în Germania, urmează vechea tactică.

imagazinată în sufletul acestei mase, și cât de impunător se manifestă, când o zguduire sufletească mai puternică, o trezește...

Vlaicu a trebuit să se arate în sfârșit; și lumea la purtat în triumf, ca înainte de asta cu șase decenii, pe Simeon Bărnuțiu.

*

Obștea românească și străină, ce se va aduna la Sibiu, va avea prilejul, să admire sborul acestei măndre aquile romane, în ziua de mâne. Nu ne îndoin, că lumea se va aduna în număr și mai mare încă. La Blaj oamenii, cari nu-l cunoșteau, se luptau încă cu nedumeririle începutului; țărani se întrebau cu neîncredere: oare chiar să zboare?

Nedumeririle s'au spulberat acum, ca ceata la lumina dimineții. Strălucirea numelui lui Vlaicu a pătruns, în câteva zile, până și în cea mai întunecată afundătură de codru: azi nici cei mai neîncredători nu mai pot avea nici o teamă.

Il vom vedea pentru a doua oară ridicându-se în slavă, admirând sborul lui îndrăzneț, geniul lui de biruitor al văzduhului.

Va urma apoi Brașovul, Aradul și celelalte orașe, și numele lui Vlaicu va trece din gură în gură, ca numele cel mai iubit, ce ne-a dat încredere în geniul neamului, și al viitorului nostru!

Contele Apponyi despre ideea unei monarhii unitare. Bucurându-se de ospitalitatea incidentală a ziarului „Österreichische Rundschau”, contele Apponyi atacă cu multă risipă de argumentație șovină ideea unei monarhii unitare:

O politică — serie contele Apponyi — care țintește restabilirea centralismului, e și primejdioasă și absolut zădarnică în același timp. Toate încercările în scopul realizării monarhiei unitare, au avut urmări catastrofale și totuși se fac noi încercări pentru o țintă asupra căreia istoria și-a spus deja sentința. Pentru monarhie primejdia

Intre celelalte țări, politica se face la fel. Mulțimea este pretutindeni ca o păpușe, pe care o poți pune în orice atitudine voiești. Ea se pleacă instinctelor de ură, de frică, de cruzime, de vanitate și câte odată de generozitate. După cum cineva știe să deștepte aceste instincte dobândește și atitudinea de care are nevoie. După atitudine vine și convingerea. Toată dibăcia stă în a determina atitudinea de care este nevoie.

Odată atitudinea ei fixată, mulțimea, ca și ipnotizat, este logică cum nu se mai poate! Toată lumea vorbește și lucrează la fel!

Așa s'ar fi petrecând, după câte spun cunoșcătorii, și în societățile animale. Actele de solidaritate care să observă în societățile de albine, de viespe, de furnici, etc., nu sunt decât generalizarea, prin imitațiune, a unor acte pur mecanice. Atitudinea este pretutindeni contagioasă. Ea trece din suflet în suflet, mai repede decât cea mai clară idee abstractă, și ea formează astfel o bază sigură pentru convingerea mulțimei.

Cu cunoștințele acestea, din isvor bun negreșit, politicienii țin sub stăpânirea lor opinia publică din Europa. Marile curente ale opiniei politice, din mai toate țările, nu sunt decât atitudini foarte abil determinate de interesele politicienilor. Aci bate vântul păcii universale; aci fiecare națiune se închide în ziduri chinezești, după cum cere interesul imediat al celor ce conduc politica. În determinarea acestor curente, adeseori un mare fabricant de tunuri are mai multă influență decât suveranii cei mai puternici.

Mulțimea, în politică, este exploatată după propria sa logică.

cea mai mare o constituie iluzia, că politica centralistă ar putea fi rededeșteptată. Noi nu vom fi niciodată aderenții unei monarhii unitare și nici aderenți ai „împăratului”. Vom rămâne însă credincioși alianței și regelui din toată convingerea noastră și fără nici un gând ascuns. Vom fi la postul nostru ori de câte ori va fi datoria ce ne impune sancțiunea pragmatică și vom da întreg concursul nostru pentru apărarea situației regelui și a țării de sub schiptrul lui. Ce mai vor dela noi? Alipirea Ungariei la independența ei națională și de stat, e o realitate istorică psihologică, iar realitate aceasta poate să fie izvor de putere ori de slăbiciune pentru monarhie, variind după împrejurări. Dacă vor recunoaște neapărat realitatea aceasta, va fi izvor de putere, iar dacă vor porni neconținut noui atacuri zadarnice împotriva ei, — izvor de slăbiciune.

Va ghici cu ușurință ori și cine greșala fundamentală a acestei teorii eufemiste a contelui Apponyi. Într'adevăr silințele unei politici centraliste ar deveni zădarnice din clipa, în care în Ungaria s'ar realiza armonia internă între națiunile cari o alcătuiesc, până când însă aspirațiile legitime ale națiunilor nemaghiare din Ungaria vor găsi o garanție neîndoioasă numai în politica centralistă, aceasta pare a constitui o realitate psihologică cu mult mai serioasă decât „realitatea” contelui Apponyi, căci o compun factori de forță naturală prevalentă, pe cari nu trebuie să-i căutăm numai în Ungaria ci și în partea cealaltă, mai puternică a monarhiei....

*

Audiența contelui Khuen-Héderváry. Conform știrilor celor mai nouă, primul-ministru va pleca mâne, Duminecă, la Viena. Deodată cu primul-ministru sosește la Viena și ministrul de finanțe Lukács, venind din München. Cei doi bărbați de stat se vor întâlni încă înainte de a avea loc audiența contelui Khuen-Héderváry. Cercurile politice atribuie o mare însemnătate audienței de mâne, mai ales în urma întoarcerii din străinătate a ministrului Lukács. Efectele audienței însă nu se vor vedea decât mai târziu.

*

Presa vieneză și rechemarea dlui Mișu. Se anunță din Viena: Cu prilejul rechemării dlui Mișu, fostul ministru român la Viena, trimis în aceeași calitate la Constantinopol, ziarul oficios „Freundenblatt” relevă excelenta reputație de care

se bucură d. Mișu în toate cercurile societății vieneze, mai cu seamă în cele oficiale unde a știut să-și creeze cea mai mare bunăvoință și cea mai caldă recunoștință.

D. Mișu lasă cele mai bune amintiri în societățile vieneze care vede plecarea sa cu cea mai mare părere de rău.

*

In chestia catehizării. „Telegraful Român” publică următorul comunicat: Catehizarea elevilor noștri dela gimnaziul ev. ref. din Orăștie a ajuns din nou obiect de discuție în ziaristica română. Pentru orientarea și liniștirea opiniei publice alarmate suntem autorizați a declara, că în această chestiune Consistorul arhidiecezan a stat și stă strict pe punctul de vedere legal și nu cedează nici o iotă din dreptul bisericii de a-și catehiza credincioșii în limba sa liturgică. Consistorul și-a precizat punctul său de vedere în două memorii adresate, unul dlui ministru de culte, iar altul directorului bisericii ev. ref. din Cluj, neprimind până acum nici un răspuns. Așa stând afacerea, ori ce alte combinații sunt lipsite de adevăr.

*

Strănută musculița. „Temesvári Hirlap”, așa se chiamă fițuca timișoreană a șovinștilor noștri de profesie. Această musculiță inofensivă, care își târâie existența ei parasitară cingulind din insanitățile marilor gănganii din Budapesta, a prins și ea curaj și în numărul ei recent strănută cu aere de museă mare, năstrușnică. Imitază, firește, pe cea mai mare dintre gănganii, pe „Budapesti Hirlap”, reeditând toate insinuațiile și toate exhibițiile nearticulate ale măestrului în ce privește „soarta fără seamăn de fericită a Românilor din Ungaria”, în comparație cu cea a fraților lor din alte țărîmuri.

Ceea ce regretăm e că infuzorii de speța lui „Temesvári Hirlap” se hrănesc din abonamente multe românești.

*

Khuen și reforma electorală. Astăzi a primit prim-ministrul o deputație a asociației liberale din țară, care i-a prezentat un memorând în chestia sufragiului universal. Khuen a răspuns în termeni vagi vorbind despre interesele generale ale țării și despre progresul vieții publice ungurești.

În legătură cu răspunsul primului ministru ziarul *Magyar Hirlap* spune în numărul său de azi că după reformele militare contele Khuen nu

VI.

Și în afară de politică meșteșugul minciunii nu stă în suferință.

O deasă întrebuintare găsește el pe terenul reclamei. Înțelegem reclama necinstită și nu publicitatea corectă care este spre folosul tuturor.

Practica reclamei este de fapt recunoașterea a cel puțin două feluri de logice. Una este logica rezervată persoanei care face reclamă și alta este logica rezervată persoanei pentru care se face reclama. Această dedublare a logicii vine, de altmintreli, în urma dedublării pe care a suferit-o de mult și morala din zilele noastre. Este o logică pentru naivi și inculți, cum este și o morală pentru popor.

Arta reclamei este astăzi așa de desvoltată, și mai ales așa de rentabilă, că aproape nimeni nu o mai bănuiește din ce origină modestă este eșită. Dacă ar fi să credem americanilor, ar trebui să zicem chiar că ea este pârghia civilizațiunii și a progresului; că nu se mișcă nimic în lume fără reclamă. Sufletul comerțului stă în reclamă; și din sufletul comerțului derivă, precum se știe toate celelalte, activități sociale. Reclama, zice un american, este muzica sublimă a timpurilor moderne. Dacă ar fi să-i credem iarăși pe americani, ar trebui să ne și așteptăm la o vreme, când arta de a convinge prin reclamă să întrecă în importanță arta de a convinge prin argumentare logică. Într'o așa vreme, negreșit, vechia și clasică Logică va apare, ca un simplu accident de sănătate mintală, în lunga svârcolire de nebulă a unei omeniri bolnave!

Dar cu asemenea afirmațiuni, americanii fac, probabil, numai reclama reclamei.

Origina și menirea reclamei necinstite, sunt modeste. Această muzică sublimă a fost la început muzica pe care europenii au cântat-o sălbaticilor, și care apoi din cauza succesului pe care a avut-o la aceștia s'a răspândit, după mici perfecționări, și la popoarele civilizate. Primele ei acorduri au fost auzite pe continentul american, unde europenii au avut dese întâlniri cu sălbaticii, și unde prin urmare tentațiunea de a minți pe naivi era mai mare ca nicăiri aiurea. Din America ea s'a generalizat și în Europa, și se va generaliza peste tot globul. Nemuritoare însă nu pare să fie reclama necinstită tocmai din cauză că avântul ei este prea mare astăzi. Tot ce crește prea repede n'are lungă durată. Dar nouă, în tot cazul, ne va supraviețui. Naivitatea omenească va fi încă multă vreme o mină bogată de exploatare.

Reclama este cu atât mai reușită, cu cât acela care o face cunoaște mentalitatea publicului căruia se adresează. Un public cu o mentalitate prea inferioară cere și o reclamă inferioară, pe când un public cu o mentalitate superioară forțează și perfecționarea reclamei. După genul de reclamă care prinde într'o țară, cunoști și mentalitatea populațiunii acestei țări. Genul reclamei reușite este un indiciu sigur, mai sigur, chiar decât ori și ce statistică. Dați-mi un os dintr'un animal, zicea naturalistul Cuvier, și voi fi în stare să reconstituiesc animalul întreg! Dați-mi o reclamă care a avut succes într'o țară, poate zice astăzi un nou Cuvier al Logicii, și voi putea reconstitui mentalitatea populațiunii acestei țări! Deocamdată acești Cuvier ai Logicii trebuie să cântă tot în rîndul reclamagiilor de profesie.

va prezenta camerei reforma electorală, ci înainte de toate proiectul despre reforma administrativă. În ministerul de interne încă lucrările referitoare la această reformă sunt deja aproape terminate.

O convorbire între d. Take Ionescu și contele Tisza. Ni-se telegrafiază din Budapesta: D. Take Ionescu a plecat azi de aici spre București. Înainte de plecare a avut o convorbire cu contele Tisza. Un ziarist bucureștean având ocazie să se întâlnească cu d. Take Ionescu, a aflat de la dsa că convorbirea s'a desfășurat în mare parte în jurul unor chestiuni economice de interes pentru Ungaria și România.

La sfârșitul convorbirii contele Tisza și-a exprimat convingerea că „certurile” dintre Unguri și Români vor înceta într'un viitor mai apropiat decum se crede(!) Va contribui la aceasta și reforma electorală, care se va rezolvi pe placul tuturor popoarelor din țară (!?). Terminând, contele Tisza, i-a adresat dlui Take Ionescu cuvintele:

— Sunt încântat de țara dv., care are foarte mulți buni bărbați de stat.

Opinia publică slovacă — jignită de deputatul Skiciak. Ni-se telegrafiază din Budapesta: Ziarul slovac Slovenski Dennik atacă cu multă învierșunare azi în articolul său de fond pe deputatul naționalist Skiciak, pentru vina că în congregația comitatului Arva s'a rostit împotriva obstrucției. Deputatul Skiciak s'a încumetat chiar să declare, că votul universal așa cum e dorit de propagandiști nu va aduce mult bine Ungariei. Articolul numitului ziar Slovenski Dennik întâlnește cea mai largă aprobare din partea opiniei publice ungurești.

Camera. Votările nominale și-au făcut cursul și astăzi. Au fost însă și trei interpelări, în chestia veșniciei întâzierii a trenurilor, în chestia holerei și a libertății de presă.

Ei știu asupra mentalității celor naivi și inculți mai mult decât cei mai iluștri profesori de logică! La ei să privim și noi dacă vom să învățăm ceva în această materie.

Reclamagiul, care lucrează, cum s'ar zice, pentru straturile populației de jos, imitează în multe privințe pe negustorul care vinde marfă fermecată sălbaticilor; căci cu toată biserica și cu toată școala, cari sunt în fiecare sat, rămâne destul fond de superstiție care să fie exploatat de acest om iscusit. Iată descrierea unui asemenea reclamagiu, după Gustave Le Bon. „Eram d'abia ieșit din vârsta copilăriei, când pe piața cea mare a unui oraș de provincie, primii o lecție de psihologie care m'a impresionat foarte mult. De altminteri, numai după vre-o treizeci de ani, am înțeles însemnătatea acestei lecțiuni.

„Bine înțeles, aceea ce m'a impresionat atunci nu fu lecțiunea, ci acela care mi-a dat-o, un personaj ne mai văzut, acoperit cu o tunică de aur împetrișată cu pietre scumpe.

„Era el oare un rege mag, un satrap asirian, sau un pașă fabulos? Greu de știut.

„Tronul, pe care strălucea el, era așezat în-

Dascălii noștri.

Cea mai necăjită tagmă de oameni dela noi! Putem să spunem aceasta fără teamă de exagerare. Bieții noștri luminători ai satelor sunt strinși astăzi între două focuri. De o parte guvernul unguresc cu legile lui nebune, cu pretențiile lui grozave în învățarea limbei ungurești, cu leafa lui atârnată de-asupra capului dascălimei, cu revizorii și subrevizorii lui cari pândesc ca niște hie-ne ori ce pas al învățătorului român; iar de alta îndrumările riguroase ale neamului în politica și cultura națională. Sărmana noastră dascălime! În sufletul ei se sbate astăzi tot focul luptelor noastre, în ea se poate vedea în clipa de față, ca într'o oglindă, tot amarul zilelor pe cari le trăim, tot sbuciumul neamului nostru dornic de a-și desăvârși ființa prin libertate și cultură națională.

Mai înainte când am început să facem primii pași siguri spre civilizație, dascălii noștri, deși formau subiectul celei mai înalte preocupări a minților noastre gânditoare, totuși soarta lor era deplorabilă: Iși stingeau vieța prin cocioabe de case, zise edificii școlare, cu lefuri derizorii, mâncând pe unde puteau, din mila satului și a oamenilor de omenie. Ei, apostolii culturii, erau condamnați de împrejurările noastre nefaste să trăiască în cea mai neagră mizerie materială și intelectuală.

Astăzi se pare a fi trecut departe de toate aceste, dascălii noștri au o stare materială mai bunicică, iar în ceea ce privește cultura simțim pe zi ce merge cum se ridică tot mai mult nivelul lor intelectual. Starea lor e îngreunată însă din nou de pășirea tot mai agresivă a guvernelor ungurești față de noi. De când s'a adus legea lui Ap-

ponyi, bieții noștri dascăli sunt iarăși dri-piți la pământ de o nouă piedecă pusă în calea dezvoltării lor. Sunt șicanați, sunt persecutați cu îndârjire, sunt luați la-goană de autoritățile administrative ungurești, cari au acum și ele cuvânt în chestiile... pedagogice. Lor le este imposibil să-și exerciteze drepturile cetățenești, iar cât privește o luptă pe față a dascălimii pentru realizarea idealurilor, durere, trebuie să recunoaștem că astăzi nu se poate. Dascălii cu corporațiile lor nu pot lua o atitudine dreaptă și fățișe împotriva asupritorilor noștri căci ar ajunge la discreția nemiloșilor noștri puternici ai zilei.

Ori cum am privi dascălimea noastră trebuie să mărturisim întristați că ea și astăzi nu poate să stea în serviciul cauzei românești așa după cum ar voi ea și după cum ar cere-o neamul nostru. Dar ne întrebăm cine poate în țara aceasta să răspundă tuturor poruncilor mari ale neamului? Nu-mai acei oameni cari au în sufletul lor puterea nobilă a jertfei, numai acele inimi largi cari simt în ele bătăile inimii întreg neamului nostru și — nici acestea întru toate. Dascălii noștri au dat dovezi totdeauna de o mare putere de jertfă, ei au fost în toate împrejurările adevărați apostoli ai culturii românești și au slujit cu credință idealurilor noastre. Ei cari au suferit mizeria atâtor decenii vor ști să sufere și asuprirea de astăzi. În sufletul lor este sădită puterea de rezistență încât nu ne îndoiim că și de acum înainte vor ști rămâne în acelaș rol mare și frumos de apostoli neprihăniți ai neamului nostru.

Aceste câteva reflexii ne trezește adunarea de mâne a învățătorilor noștri din jurul Aradului, care sperăm că ne va îmbia prilejul unei întăriri a credințelor noastre.

tr'un car tras de patru cai acoperiți cu purpură. La spatele lui, doi soldați îmbrăcați în zale sel-pitoare, suflau din niște trîmbițe lungi de argint niște chemări sonore și misterioase.

„O mulțime plină de admirație, care se mărea din ce în ce îl înconjură numai decât. Deodată el făcu un gest. Trîmbițele încetază și se întinse peste toți o tăcere de moarte.

„Atunci, ridicându-se molatec ca un rege magul cel strălucit vorbi mulțimei. Aceasta asculta cu atențiune; respectuoasă și încântată.

„Ce-i spunea el? Eram prea departe ca să pot auzi bine; înțelegi însă că acest puternic personaj venea din țări depărtate, unde domnise odată regina de Saba, pentru a aduce oamenilor, în schimbul unui preț de nimic, cutii magice în cari se afla o pulbere fermecată, prin care se pot tămădui toate boalele și prin care se poate dobândi fericirea...

„Când el tăcu, trîmbițele sunară din nou chemările lor, iar mulțimea orbită se pricipita să cumpere cutiile magice...

„Fără îndoială, farmacistul din localitate, un om uscat și sever, pretindea că în acele cutii nu

se găsea decât praf de zahăr. Dar ce putea să valoreze, mă rog, spusele unui farmacist gelos, alături de afirmațiunile unui mag acoperit de aur, la spatele căruia doi soldați imponenti sunau din trîmbițe?

„Gustave Le Bon însoțește această descriere cu următoarele reflecții.

„Mulți ani trecură dela această întâmplare. N'am uitat cu toate acestea pe omul vrăjitor. Logica sa, foarte diferită de aceea din cărți, îi reușise pe deplin. Prin urmare ea nu era deșartă. Dacă praful, pe care el îl vindea, nu conținea decât elemente imaginare, în schimb logica lui era reală...

„După ce am reflectat mai mult am ajuns să desper, că acest subtil personaj știa să profite, prin instinct, de factorii fundamentali de cari depinde viața popoarelor.

„Aceea ce el vindea, în adevăr, era acest element nematerial, care conduce lumea și care nu moare nici odată; era nădejdea. Preoții tuturor zeităților și politicianii de toată mâna au vândut ei oare altceva?

„Și dacă dibaciul personaj isbutise să facă

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stoffe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

Scrisori din București.

Intâi Septembrie. — Școala din trecut și cea de azi. — Idei cari au triumfat. — Purtătorii noilor idei. — Rolul școlii. — Invățăminte.

București, 1 Septembrie v.

La școlile primare, ca și la licee, s'au început înscrierile. Liniștea, ce se lăsase peste aceste focare de lumină, a făcut loc șgomotului de altădată. Ștregarii plini de viață, neștiutori de griji au început să alerge iară, să umple văzduhul de glasuri arginții, de strigăte, de ris tineresc. Priveșc la micii copilași, cari, în haine de sărbătoare, au venit cu părinții lor la înscrieri. Nici o umbră în ochii lor, nici o durere pe chipul lor. Vin cu atâta bucurie. Iată și liceenii, grași conștiinți de superioritatea lor, de importanța lor ca factori sociali. Discută cu aprindere, gesticulează între ei, caută să se convingă unul pe altul de adevărul părerilor pe cari și-le formulează asupra cutărei chestii, asupra cutărui autor.

De grijile școlii, de frigurile, prin cari au trecut alte generații la începutul unui nou an școlar nu știe nici unul. Teama de tradiționala „secundă” aici nu este cunoscută și partea cea mai mare dintre elevi vin la școală cu aceeași plăcere, cu care se duc la teatru sau la un concert. Grație reformelor introduse, grație spiritului nou, ce călăuzește pe profesori, școala nu mai este astăzi o povară, un institut de tortură pentru elevi și pentru profesori. Profesorul nu mai este astăzi un fel de jandarm al elevului, ci un prieten mai bătrîn, care, conștient de însemnătatea rolului, ce i-s'a încredințat, caută să înarmeze pe viitorul cetățean cu toate armele, de cari are nevoie pentru viață.

Din fericire greșelile trecutului au fost recunoscute de toți dascălii de azi. Clișeele învechite au fost aruncate, rostul școlii a fost înțeles. Și odată cu lărgirea orizontului a venit și dragostea față de acest izvor de lumină.

Trăim într'o epocă din cele mai sbuciumate. Atâtea preocupări, atâtea risipă de energie au adus în societatea noastră un început de degenerare, care poate fi fatală existenței noastre. Omul modern este mai puțin rezistent tuturor ispitelor,

să fie crezute vorbele sale, aceasta venea de acolo, fiindcă el, ca toți întemeietorii de credințe, se sprijinise pe următorii partu factori principali ai convingerilor populare: 1) prestigiul care sugerează și împune; 2) pe afirmațiunea fără dovadă, care dispensează de orice discuțiune; 3) pe repetarea celor zise, repetare care preschimbă afirmațiunea în certitudine; și 4) pe contagiunea mintală, care întărește repede și convingerile individuale mai slabe¹⁾.

Reclamagiul care lucrează în straturile de sus ale populațiunii are o artă deosebită, fiindcă și publicul pe care el îl înșeală are o mentalitate deosebită. El se conduce de logica acestei din urmă mentalități; și se conduce, în adevăr, într'un chip admirabil.

Publicul de sus este presumțios, adică cu multă încredere în sine. Din această cauză la el nu prinde reclama directă. Un reclamagiul, care ar veni înaintea lui ca să se laude pe sine, sau ca să-l laude marfa sa, n'ar prea găsi ascultători. Cel mai puțin deștept din publicul de sus l-ar

¹⁾ Gustave Le Bon, La psychologie politique et la défense sociale. Paris, E. Flammarion 1910 pag. 134—136.

voința lui este mai slabă, firmitatea caracterului său mai problematică.

În astfel de împrejurări, școala care înainte era preocupată numai de lumina minții elevilor, a fost nevoită să se gândească la alte probleme. Slăbirea caracterului la o generație amenință întreg viitorul unui neam. Și ceea ce a stricat graba, cu care s'au primit la noi formele civilizației noi, a căzut în sarcina școlii ca să îndrepteze. Predicator al unui amvon, ce are menirea de a face educația sufletească a elevului, profesorul a renunțat la îngrămădirea de cunoștințe a elevului și astăzi preocuparea lui de căpetenie este de a face din tânărul încredințat lui un om. Cunoștințele se pot înmulți cu timpul, necesitățile vieții vor face pe individ să se intereseze de ceea ce nu cunoaște. Un suflet anormal format însă nu se va mai putea îndrepta nici odată. Ori câte ar fi cunoștințele lui, ele vor fi exploatate numai din punct de vedere egoist ele nu vor servi decât drept arme spre a lovi în cei curați la inimă. Societatea nu profită nicăierea din aceste cunoștințe. De ar dobândi omul lumina, însă sufletul și-l va pierde, nimica nu folosește, zice scriptura.

Și ceea ce eram amenințați să pierdem, grație relei înțelegeri a menirii școlii, era tocmai acest suflet. Cât am pierdut până la observarea răului se vede azi și se va vedea și mai bine mâine. Nu ne-a fost dat să vedem suflete pervertite biciuind în față adevărul? Nu ne-a fost dat să vedem indivizi servind cu fală la altarul minciunii, la care, de dragul unui profit personal, se închină și se mai închină? Nu ne-a fost dat să vedem cinstea împroșcată cu noroi, indizi, cari fără pic de remușcare se laudă cu răul ce l-au făcut, mulțimi, cari spre a parveni se târăsc ca viermii în tină în fața puternicilor zilei, exploatare ai muncii altora?

Nouă, celor de azi ne-a fost dat să vedem cum se proclamă în public ascunderea păcatelor recunoscute, amăgirea prin noi înșine a sufletului și a credințelor noastre. Sunt păcate, dar nu trebuie să le spunem. Sunt răni, dar nu trebuie să le arătăm. Sunt microbi de molimă ucigătoare, dar nu trebuie să dăm alarma spre a preveni catastrofa. Cei cari vor veni în urma noastră vor avea să vadă alte urmări, mult mai grave ale ace-

ooci, clipind din ochi plin de înțeles. Publicul de sus nu vrea să fie tratat drept naiv. El este prins însă în cursa reclamei, tocmai prin încăpăținarea ce are de a nutrește drept naiv. Această încăpăținare este punctul principal de sprijin al reclamei; este lațul pe care contează să-l întrebuițeze reclamagiul. Și-l întrebuițează de minune. Omul presumțios nu crede în laudele pe care le aude despre cineva, dar în schimb are urechia deschisă la ori și ce critică și la ori și ce calomnie. În publicul de sus prinde orice calomnie, cum în publicul de jos prinde ori și ce sugestiune directă. Celui de jos îi treci praful de zahăr drept o doctorie miraculoasă, iar celui de sus îi dărâmi încrederea în ori și ce doctorie din lume, cu cea mai mare ușurință. Sunt două mentalități îndreptate în direcții opuse, dar deopotrivă de expuse înșelăciunii. Reclamagiul de profesiune cunoșcându-le profită de amândouă. Ba încă eroii reclamei merg cu reclama pe ambele fronturi: în publicul de jos ei se laudă direct, iar în publicul de sus gonesc concurența prin o critică nimicitoare îndreptată în contra adversarilor.

stei pervertiri. S'a aruncat sămânța neîncre în sfințenia cuvântului scris. S'a aruncat cu păgâm de cei ce nu știau ce fac. Și sămânță încolți și va da roade. Căci n'a fost aruncat pietrișul de pe drum, nici între spini. A fost a cată în pământul bun din sufletul curat al acț popor.

Când cei cari vor veni, vor vedea că cele ce de ei nu mai au nici un răsunset, că talmăcirea tențiunilor lor curate este primită cu indifere sau luată în ris, ei se vor gândi cu jale la el de inconștiență a înaintașilor. Și nu știu de putea ierta.

Rostul educației este acela de a forma oameni întregi, în cari puterile lor sufletești și trupe să se desvolte într'o armonie deplină. Dască de azi trebuie să știe că menirea lui este de ajuta la crearea personalităților în cari spirit să conducă corpul, iar actele lor să fie dictate conștiința lor morală. Scopul școlii fiind pur educativ, dascălul trebuie să lupte pentru a ajuta la dezvoltarea aptitudinilor naturale ale elevului pe cari apoi să le pună în serviciul idealului moral al omenirii.

Considerând instrucția numai ca mijloc de educație sufletească, este firesc să dispară șutul de exerciții școlare, să dispară brutalitățile pedagogice, canonurile, la cari mintea nedezvoltată a elevilor era supusă. De aici apoi și părerea, pe care mulți au adoptat-o de a se renunța la clasificări, la darea de note. Condușă fiind școala în sensul acestor vederi, dragostea cu care atât elevii, cât și profesorii o înconjoară, acum, la începutul anului școlar, este esplicabilă.

Și ce luptă s'a dus aici în țară pentru triumful acestui principiu! O luptă înversunată, care a angajat atâtea reputații ale vechilor idei. S'au purtat polemici violente, s'au dat atacuri, cari adeseori au degenerat în personalități. Aderenții vechii școlii școlii au trebuit să capituleze însă în fața strălucitelor argumente ale dlui C. Dumitrescu-Iași, căruia i-se datorește triumful curentului nou. Un triumf, cu care astăzi se mândrește o țară, un popor întreg.

Și doar luptătorul noilor idei este astăzi în

Această mentalitate a publicului de sus esplică și tonul în care sînt scrise cele mai multe din publicațiunile citite de acest public. Acei cari întrebuițează presa periodică pentru reclame lor, nu se laudă direct, ci critică pe concurenți. Și critica aceasta este absolut nimicitoare. Concurentul nu are nici cinstea unui bandit, nici mintea unui copil, nici talentul unui ciobotar. Este un zero desăvârșit. Bine înțeles că și concurentul care este așa de nimic, afirmă prin ziarele lui, aceleași lucruri despre criticul său: acesta este un om fără cinst, fără minte și fără talent. Astfel, mai toate publicațiunile periodice nu fac decât să comunice cititorilor lor opinia cea rea, pe care o au, unii despre alții, oamenii politici, literații și oamenii de elită în genere. Între toți, câți își fac reclamă, comercianții singuri par a fii rămas astăzi cinstiți, căci ei se mărginesc a pune în vedere obiectele lor de comerț, fără a polemisa cu concurenții. A fost și la comercianți, se zice, o epocă de polemică, dar aceasta a încetat. Cum setea de reclamă a crescut, pe măsură ce publicul s'a arătat mai doritor de polemică, am ajuns în cele din urmă astăzi să avem

Centrul Capitalei :
Stațiune de tramvai
electric, 10 minute
dela gara de nord
și sud. — 80 camere
mobilate modern.

La 1 August s'a deschis

Otelul Edison

Budapest, VII., Hársfa-utca 59 (colțul stradei Király).

Proprietar: POLLÁK JÓZSEF.

Apeduct de apă caldă
și rece, încălzire cen-
trală, luminat electric.
Serviciu bun. Conver-
sație în toate limbile
moderne. — Prețul ca-
merei dela 3 C. în sus.

pragul bătrâneții. Sunt așa de simpatice bătrînii, cari se fac purtătorii noilor idei mântuitoare în viața unui popor. Avem și noi în Ardeal bătrînii luminați cari au îmbrățișat cu căldură vederile tinerei generații. Dacă cei interesați i-au lovit în cinstea lor să nu-i bage în seamă. Căci și la noi triumful și lauda e a lor.

Correspondent.

Ce este arta națională?

D-nei Victoria Erdeli.

II.

În articolul prim s'au strecurat două greșeli, cari schimbă înțelesul ideilor ce am voit a desvolta, și adevărat: am vrut să zic că doamnele din clasa cultă de aceea nu prețuiesc portul românesc, pentru că nu-l înțeleg în formă și fond; iar la decorarea șurțurilor și a crăntințelor negre cu mătase și fireturi galbene am zis întocmai cum făceau Pompeiani decoruri pe pereții negri cu ornamente galbene (nu albe). Al doilea obstacol pentru introducerea portului românesc la doamnele din clasa cultă este acela, că este foarte greu și aproape imposibil de a i-se da portului național o expresiune de eleganță. Să nu pierdem din vedere că în artă este mare deosebire între abundență și eleganță; bogat și abundent poate să fie și prostul prin moștenire sau noroc — elegant însă poate să fie numai omul cult, bine crescut și cu rațiune perfect ordonată, de aceea prin ornarea dreptului cu bani strălucitori de aur sau argint și a mânilor prin brățare și inele, se exprimă mai mult prin bogăția sau abundența decât spiritul cult și eleganța.

Apoi avem și noi ambiția când ne îmbrăcăm în costum național să nu ni-se zică „lele Floare” ci cel puțin domnișoară sau doamnă, deși nu pretindem ca cele din Germania, să fim intitulate după rangul soților cu d-na „Consilier de curte” (la diplomați) sau „le strada” (la ingineri).

Titlul de „Doamna” la Români este frumos și identic cu „Domnitoare” sau „Stăpână” și cuprinde o noțiune mai măreață ca titlul de „Frau” sau „Madam”, dar dacă ne îmbrăcăm în costum românesc-tărănesc, cu fota sumecată și cu epinci și obele albe ca la Blaj cum o să pretindem dela cei cari nu ne cunosc personal, să ne dea titlul de Doamnă, Domniță, Cocoană, Dudue și Duduiță, care după vrâsta și împrejurare atinge atât de plăcut vanitatea de ființe gingașe.

în majoritatea organelor periodice critică și calomnie, exclusiv. Sunt ziare chiar în cari simpu-rele pagini tipărite cu intenții cinste, sunt paginile rezervate anunțurilor comerciale.

Publicul de sus, care se pasionează după aceste critici și calomnii, persistă totuși a crede că nimeni nu cutează să-l ia drept naiv! Este aceasta o încăpăținare, ca ori și care alta.

VII.

Ar mai fi încă multe de adăogat cu privire la vicieșugul minciunii. Dar din cele expuse până aci, credem că l'am ilustrat în destul pentru a-l arăta că se găsește la înălțimea pirateriei, a falșului și a hoției de toate soiurile.

Acum ne rămâne o întrebare de lămurit și a-nume: dacă marea întindere pe care a luat-o meșteșugul minciunii periclitează, sau nu, însăși arta convingerii după logica adevărului.

Răspundem nu. Meșteșugul minciunii care se practică astăzi este un omagiu adus adevărului, întocmai cum ipocrizia este un omagiu adus virtuții. Acela care minte după arta de a minți este mai puțin periculos, decât acel ce minte din instinctul său natural.

Afirmația aceasta pare paradoxală, cu toate acestea este lesne de dovedit.

Minciuna produsă după o logică a minciunii, este un monstru răutăcios, dar fără viață lungă căci logica după care ea a fost produsă este tot mai complicele care o denunță. Pe urmele unei minciuni produse la întâmplare, dintr'un motiv egoist neprevăzut, este greu să te îndreptezi; ești ca pe o potecă plină de cotituri. Pe urmele unei minciuni produse însă după un plan sistematic, este tot ce poate fi mai ușor să te îndrep-

Forma costumului românesc este încă în stare ori numai titlul de costum național i-a mai rămas. și se împarte până acum în două categorii: A) în costum național și B) în port țărănesc.

Costumul național este o îmbrăcăminte cu motive românești adaptate la frizura și îmbrăcăminte moderne, este o combinație meșteșugită a diferitelor elemente de îmbrăcăminte ornate cu motive românești și aranjate după simțul și gustul estetic a persoanei respectice, dar atât de variat în forme și colori încât de multe ori numai titlul de costum național ia mai rămas.

Portul țărănesc, adică a femeilor muncitoare este însă combinat cu un simț specific, personal și cu logica etnografică locală încât ne prezintă o variație imensă de elemente și forme drăgălașe și naive atât de atrăgătoare, cu care știe femeia română să atragă simpatia și admirația chiar și a străinilor, cu alte principii de estetică.

Portul țărănesc în general, este hotărât adus dintr'o regiune unde arșița soarelui este prea supărătoare pentru corpul omului, căci numai așa se poate explica broboada pe cap și lipsa fustelor (rochiile) pe trup, adică sus trebuie capul apărat de căldură și lumina solară prin broboada albă, iar jos trebuie lăsat să circule aerul liber pentru ca să tempereze ferbințele trupului. — Căițe, rochii, pantaloni, călțuni (ciorapi lungi) și cisme strâmte nu sunt elemente pentru portul românesc și dacă le întâlnim ici coala este numai influența străină asupra celor cu simțuri estetice degenerate sau este o necesitate climaterică rezultată din contrastul climei aspre din Carpați față de clima dulce a Italiei.

Cine a călătorit prin Italia dela Roma mai jos spre Neapole și Sicilia a rămas totdeauna frapat de asemănarea elementelor portului neapolitan și românesc în forme și colori; — dar astăzi numai simțul și tendința în producerea efectelor formale a rămas comun acestor popoare de aceeași rasă despărțite de atâtea secole în regiuni diferite.

Studii etnografice minuțioase făcute de eruditul Gottfried Semper în regiunea Etruriei vechi ne arată clar că toată baza artei noastre românești în forme și coloristică este identică cu a Etruscilor, până și templele lor descrise de arhitectul „Vitruvius” au același caracter în forme și colori cu bisericuțele noastre drăguțe ce ne-au mai rămas pe ici coala, aparate de influența lipsită de artă a străinilor sau a raselor diferite conlocuitoare.

Un profesor sas din Brașov, a cărui nume îmi scapă, nu de mult ne-a făcut atenți de asemănarea colibelor ciobanilor români cu templele vechi grecești și etrurice, cari sunt compuse din

tezi. Destul câteva puncte de orientare și drumul ei este indicat cu fir alb. Pe minciunosul cu logică îl înțelegi de sus până jos. Pe minciunosul fără logică mai greu.

Iată, spre pildă, două minciuni îndreptate în contra ta din partea a doi oameni cari îți vor depotrivi răul. Dintre acești doi oameni însă unul este reclamagiu și celalalt minciunos pur și simplu. Minciuna reclamagiului este cu desăvârșire nimicitoare. După el ești un prost, ești un vicel, ești un vândut pe bani, ești capabil de toate crimele din lume! După minciunosul pur și simplu, dimpotrivă, n'ai nici un păcat, afară de unul singur: i-ai furat punga cu bani. Care dintre ei doi este mai periculos? Evident acesta din urmă. De minciuna acestuia nu poți scăpa fără să aduci deplină dovadă și încă și atunci tot are să mai rămână ceva ce nu se poate șterge după urma minciunii: pe când de minciuna reclamagiului habar n'ai. Cel mult, dacă ești un temperament nervos, vei răspunde cu aceleași minciuni, pentru că să-ți ușurezi sufletul: dar de dovezi n'ai nevoie!

Minciuna produsă cu logică se distruge ea singură. Ea este o corcitură eșită din minciună și din adevăr și de aceea nu are viață. Progresul culturii îi restrânge hotarele, răspândind cunoștința legilor după care se face convingerea omenească. Minciuna care se îmbracă în haina adevărului este ușor de descoperit, și de aceea ușor și totdeauna biruită.

Minciuna nemeșteșugită, singură ea se opune cu succes adevărului.

N'am nevoie să ilustrez cu exemple luate din viața noastră socială aceste considerațiuni teoretice.

o celulă (chilie, cameră) lungăreată în patru colțuri inconjurată cu un peristil (prispă) de stâlpi (coloane) peste care se întinde acoperișul. plan-inclinat în două părți longitudinale formând două frontoane triunghiulare mai mult turtite decât țuguiate.

Dar dacă comparăm simțul coloristic la Etrusci și la noi apoi vom afla o asemănare și mai frapantă: Baza de culoare neagră, roșie purpurie și galbenă portocalie încadrată cu bordure și fâșii de colori elementare deplin saturate vânt galben și roșu rar cu verde și alb — în combinație de efecte și colori metalice sau de materiale naturale (marmor, țiglă, cărămidă și pietre scumpe) vom înțelege îndată că această ordine de simț coloristic nu se mai află la alte popoare ca la noi coordonată.

Din comparația simțului coloristic la câteva popoare vechi și noi vom înțelege și mai bine caracterul colorilor cultivate în raport cu simțul lor propriu. Grecii aveau de prototip coloristic stâncile galbene cu marea albastră colorată pe alocurea cu seva coșenilei (cirmiz, adică a melcilor de mare cu suc purpuriu) așa că în toate decorațiile lor predominau galbenul palid, vântul închis (azur) cu încadrarea purpurie (carmin) și cu fâșii verzui și negre. — Romanii aveau alte perspective; pământul negru productiv era nădejdea, marea cu reflexul purpuriu sau portocaliu spre apusul soarelui reprezenta sucul vieții abundente, iar soarele auriu era idealul de mărire și înălțare apoi lutul roșit prin ardere, ceramică era prototipul nemuririi, iar metalele, aurul, arama, bronzul și ferul erau prototipul tenacității și al abundenței; iată deci colorile predominante la Romani. — Germanii își petreceau viața în păduri și câmpii înverzite, se culcau pe piei și priveau cerul albastru, se îmbrăcau cu blane diferite (piei de lup, urși, țapi și căprioare și se adepoteau în corturi făcute din piei de vite, cai, bivoli etc. de acolo și simțul coloristic pentru tot ce e verde ca iarba, albastru ca cerul, brunet ca pieile și suriu în roșiu vânt și galbeniu sau castaniu ca blanele diferitelor animale sălbatice și domestice.

Ungurul ca popor nomadic, nestatornic, iubea câmpiile verzi, întinse, albastrul cerului îndepărtat și albul produs din neastâmpărul și amestecul tuturor colorilor fantastice; ca ornament iubește roșul sângelui și galbenul plin de dorinți pătimașe, iar în ce privește arta proprie formală coloristică și monumentală nu găsim decât un amestec de impresii luate dela toate popoarele, ce i-au adus la statornicie și civilizație în centrul Europei unde s'au oprit.

Românul are însă darul de a traduce toate impresiunile naturii și a vieții sociale într'o formă estetică bazată mai mult pe frumuseța senzuală ca la popoarele din evul mediu: Suferințele corporale le traduce în răbdare și le exprimă în cântece duioase, chiuituri glumețe și mușcătoare cum și în anecdote, snoave și păcăleli de spirit asupra tuturor popoarelor cu care vine în atingere neapărată, iar bucuriile spirituale și sensuale le traduce în jocuri grațioase, în cântece vesele și în forme ornamentale și decorații coloristice de un simț armonios cum numai femeia română are acest dar deosebit.

Analizând în special care anume forme și combinație de colori produc efect elegant după compoziția porturilor ce am avut ocazie a vedea aici în Ardeal și dincolo în Țara Românească se pare că decorarea feții cu părul ondulat simplu pe frunte, împletit în una sau două chici lăsate liber pe spate — la fete — cum și învăltoare ușoară pe vârful capului și atârănarea acestei învăltoare pe spate până la călcăie produce — la neveste — un efect de eleganță.

Cercei mici cu bobita de petri nestimate la urechi, un șir de mărgele de pietri colorate sau strălucitoare la gât completează expresiunea feții vesele și drăgălașe; pieptul îmbrăcat în ie albă, fină, puțin transparentă cu crețuri bogate, ornate cu flori sau fluturi mici, cusuți în mătase în colori intensive, mânecile lungi cu multe crețuri, împodobite cu șururi de flori la umeri, peste cot și brățare cu foduri lungi, pieptarul scurt de piele albă ornat cu buchete de flori și bordure, simple jur împrejur, sau de stofă colorată intensiv negru, roșu purpur sau galben portocaliu, ornate cu fireturi, apoi cingătoarea strânsă peste mijloc tot în colori intenzive ca contrast la bustul alb, ajută la eleganța trunchiului. Poale albe încrățite pe șolduri (dar nu umflăte) împodobite

pe marginea din jos, care bate pe călcăie, crătința mai îngustă ca statul șoldurilor, sau fote încheiate dinainte și lungi până aproape de marginea poalelor, fără ciucuri pe dinjos, dau mersului lin și legănat un farmec elegant și pitoresc.

Ghete, papuci colorate intensiv în roșu sau galben, tăiate dinainte sau încheiate în bete, și noare sau galoane peste ciorapi învărgați des ca călțunii, completează portul femeesc în drăgăleșenia lui specifică — mânuși fără degete la mâni, salbe de bani de aur la piept, lanțuri de aur și colerul la gât, o floare în păr și ierburi aromatice la brâu sunt mijloace de ocazie a produce efectul dorit de abundență, inteligentă, întru cât nu alterează caracterul specific al portului românesc.

Mănece scurte, pieptar înfundat, poale și fote scurte sunt caracteristice portului sârbesc și bulgăresc, în general slavilor. În joc opincile la femei trebuie să fie fără urzoni reduse la talpa legată cu șinoară peste ciorapi sau călțuni colorați (nu albi). Cerceii lungi și girlande de mărgelă atârinate de urechi, brățare de sticlă și ghioci pe piept sunt obiceiuri introduse din Orient dela Turci, Țigani, Slavi și nu denotă decât lăcomia de a se împodobi și a produce efect forțat de multe ori ridicol.

Deocamdată atâta despre portul femeiesc, iar despre celelalte porturi românești la bărbați voi încerca un studiu mai târziu, căci acum s'au început studiile școlare și țin să câștig cunoștință și în alte limbi culte de unde se pot afla atâtea studii interesante.

Vă mulțumesc pentru îmbrătoșarea și încurajarea exprimată și Vă asigur că la vara viitoare voi utiliza călătoriile de studii ce le voi face cu tata prin România pentru îmbogățirea colecției ce intenționați a face.

Sibiu, 1/14 Septembrie 1911.

Florica fata tatii.

Concertul tinereții din Arad.

— Tenorul I. Rădulescu. —

Cu prilejul adunării de mâne a Reuniunii învățătorilor români, publicul din Arad și jur va avea parte de una dintre cele mai frumoase manifestații culturale românești. Tinerețea localnică, ținând seamă de însemnătatea acestei zile și — poate — pentru a contribui la ridicarea nivelului cultural al adunării învățătorimeii noastre, a hotărât să aranjeze un concert în sala hotelului dela „Crucea Albă”, câștigând în scopul acesta câteva puteri de seamă ale artei românești și în primul rând pe domnișoarele Lia Pap și Dora Lepa, amândouă eleve ale conservatorului din București și frumoase talente în formațiune.

O surpriză plăcută va face publicului auditor sosirea dlui I. Rădulescu, care — înainte de plecarea dsale în străinătate a hotărât să înceapă un turneu artistic prin orașele mai de seamă din Transilvania și Bănat — făcându-și debutul la noi cu prețiosul concurs ce a binevoit să dea concertului de mâne. Dsa e vechiu absolvent al conservatorului din București și al clasei de operă a dlui Popovici, artist format și binecunoscut de frații din Regatul liber, cu temperamentul și vocea dsale de tenor liric va fi — fără îndoială — una dintre cele mai de seamă prestații artistice ale serei.

Nădăduim că publicul de mâne va aprecia după adevărata lui valoare acest talent de seamă, care și-a luat inima în dinți și-a venit la noi — neținând seamă de obstacole și greutățile făcute de stăpânire — numai de dragul artei, dar mai ales de dragul nostru.

În mijlocul acestui element de viață înstrăinată a Aradului, publicul românesc va avea parte de una dintre cele mai frumoase serbări, iar cele trei talente ce se vor întruni mâne seară, prin puterea lor tinerească, prin frumosul grai românesc, dar mai ales prin farmecul artei lor adevărate vor contribui cu o parte însemnată la întărirea noastră culturală și vor ridica nivelul moral al acestei serbări, la prestigiul celei mai de seamă manifestații artistice românești ale anului acestuia.

Concertul de mâne va avea următorul program:

1. *Schubert*: D-dur sonata executată la vioară de d. Adrian Popescu.
2. Tenorul I. *Rădulescu*...
3. *Rossini*: Aria Rosinei din opera „Barbierul de Sevilla” cântată cu vocea de d-șoara Dora Lepa.
4. a) *Drda*: „Serenadă”.
- b) *Beethoven*: „Menuette” executate la vioară de d. Adrian Popescu.
5. a) *Mozart*: Aria Paminei din opera „Zauberflote”.
- b) *Doine românești*, cântate de d-șoara Lepa.
6. *Schubert*: „Die Forelle” executată la pian de d-șoara Onora Luca.
7. Tenorul I. *Rădulescu*...
8. *Verdi*: Aria Azucenei din opera „Il Trovatore”, cântată cu vocea de d-șoara Lia Pap.
9. *Doine românești* executate la vioară de d. Adrian Popescu.
10. Tenorul I. *Rădulescu*...
11. a) *Mascagni*: Aria din Cavaleria Rusticana.
- b) *Doine românești* cântate de d-șoara Lia Pap.

Inceputul la orele 8 și jum. fix.

După concert urmează dans!

Turneul tenorului I. Rădulescu.

După concertul din Arad tenorul I. Rădulescu își va continua turneul început aici, în ordinea de mai jos, rămânând să se întoarcă pe urmă la Arad unde va da un concert al dsale, cu un bogat program de operă.

Arad, Duminecă, în 17 Sept. nou (cu prilejul serbărilor aranjate la congresul învățătorilor), Lugoj, Marți, în 19 Sept. nou; Orăștie, Joi, în 21 Sept. nou; Blaj, Duminecă, în 24 Sept. nou; Sibiu, Marți, în 26 Sept. nou; Cluj, Duminecă, în 1 Octomvrie nou; Oradea, în 3 Octomvrie nou; Beiuș, Joi, în 5 Oct. nou; Șimleu, Sâmbătă, în 7 Oct. nou; Seini, Duminecă, în 8 Oct. nou; Sighet, Mercuri, în 11 Oct. nou.

Avizăm publicul nostru românesc din numitele orașe și împrejurimi să sprijinească pe acest artist de valoare, dându-i tot concursul moral și material.

Vom publica mai târziu programul complet al fiecărui concert ce se va da în pomenitele localități.

Povestiri de femei.

Preocupări moderne.

Cochetăria este, de sigur una din armele imperios necesare și totodată o pavază puternică a femeiei de azi. Ori-ce femeie trebuie să fie cochetă, în înțelesul pur al cuvântului, trebuie să se iubească și să se vrea frumoasă. În ciuda tuturor împrejurărilor potrivnice, înainte de toate, femeia să nu se uite și în orice condiții de existență trăiește, grija estetică a ființei ei pe cât de modeste pot fi aparențele, trebuie să domine, discret, ca mângăierea unei raze de soare ce înfrumusețează un interior umil și sărac, dar foarte curat.

Cu toată exigența virtuții în principiul căreia cochetăria e întărită ca strictă condițiune ce garantează succesul unei femei, tocmai capitolul acesta cu vaste și flexibile sub-înțelesuri trebuie pătruns cu cea mai sănătoasă rațiune.

Ca toate acum și cochetăria privită pripit și superficial, este împinsă la extrem tocmai în punctul cel mai radical, sănătatea.

Poate că și mai de mult o femeie care depășea proporțiile de femeie voinică, nu era tocmai imagine de grații feminine și vechile legende și versurile vremurilor de aur dinainte, ne amintește intruchipări de femei ideale, tot subțirele și mlădioase ca trestia. Gusturile rafinate au avut aceleași calități și înainte ca și acum. Era însă pe atunci întărit un principiu de viață, ca lege superioară tuturor plăcerilor și gusturilor pentru frumos. Sănătatea, — care se păzea cu sfințenie și care nu se puna în risic ori-cari ar fi fost pretențiile cerințelor modei timpului. Cochetele de pe vremuri și ele se încingeau cu brăuri lungi de șapte opt metri pe cari le pereceau în jurul taliei, săptămâni întregi înainte de o petrecere, ca să li-se subție mijlocul. Dar erau departe de instrumentele de tortură de azi, de „droit-devanturile” și de „Louis-quinzurile” cari prilejuiesc atâtea rele sănătății.

Și când ar fi numai aceasta. Dar modele actuale, poartă în urma lor un întreg convoiu de mizerii, ascunse în meșesugurile frumoase cari dau înfățișări mai elegante ca ori-când, dar poartă în fiecare artificiu atâtea germeni periculoși sănătății. Ceva mai mult, moda pretinde acum, siluete exclusiv svelte. Atât mai rău pentru cine nu e în stare să se conformeze. Sic, nu mai pot fi astăzi decât cele subțirele, ce zic, — **alabe, slabe bine.**

Ei bine cochetăria feminină a găsit destule mijloace ca să servească șicului și să păstreze cu orice preț „liniile”.

Să pătrundem puțin în viața intimă a femeiei moderne. Să excludem gimnastica și sporturile cari dacă ar putea fi întotdeauna la îndemână tuturor claselor de femei, nu ar fi decât un mare progres de civilizație pentru salvarea sănătății. Dar să privim de aproape esențiala condiție de existență, bucatăria, bucatăria cu regimul alimentar al femeiei moderne. Căci cea dintâi preocupare a unei femei de bun gust este să nu se ingrase. Dimineța un pahar de ceai amar și rece. La prânz puține legume nesărate (ca să nu strice tenul) o mică bucată de carne albă, rece, salată și nișel compot. La patru ceasuri o șocolată cu lapte (în foarte rare cazuri); seara, fructe, altceva nimic. Aceasta cu foarte puține variații, așa, tot într'una și totul aproape cântărit. Băuturile sunt absolut interzise, ori de ce natură ar fi și apa dacă se bea de abea cu stropul. De obicei regimurile acestea păstrează aparența ironică a îngrijirii sănătății, sub pretexturi de boală, — ascunzând de fapt tocmai cea mai criminală acțiune a cochetăriei, decimarea sănătății. Pentru că ori-ce abateră dela regimul acesta alimentar se știe, e aspru pedepsit cine știe ce pereche de șolduri, bust voluminos, bărbie dublă, etc. etc., orori ce îngrozesc femeile de bun gust cari nu aspiră decât la silfidele poezilor din fundul mărilor. Preocuparea aceasta nenorocită de a se abține dela tot ce este al naturii, numai și numai a nu se depăși „linia” siluetei, dela înfrigatele aderente ale modei, se strecoară pe nesimțite chiar la pătura mai cu vlagă, femeile sănătoase dela țară cari intră în transformările nenorocite ale serviciului dela orașe, unde li-se dezvoltă gusturi cu adevărat ruinătoare rasei. În zadar au bătut și vor mai bate clopotele de alarmă ale medicilor, credincioasele

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și toffelul de lingerie cu prețuri moderate.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

serve ale zeului modei, s'au sacrificat și se vor mai sacrifica încă pe altarul frumosului. Nu sunt mulți ani de când bântuie moda, ce oroare! ea femeile șie să aibă aerul de tuberculoase cu pielea feței palidă și străvezie. Numai așa erau interesante. Atunci se mânca hârtie, cretă pisată, se bea oțet și ea urmare s'au văzut generațiile de ofticioși veritabili. Astăzi ceva mai civilizate femeile moderne mănâncă, dar beau și mănâncă doar atât cât să ție zile și să poată respira într'un tour de vals. Și când te gândești că cele câteva lingurițe de legume și de compot sunt destinate azi să alimenteze cheltuiala fără de milă a forțelor femeiei moderne, care acum se surescitează și se surmenează într'o lună, cât se cheltuia o femeie, înainte vremuri, într'o viață întreagă. Și nu pentru rezultate înfloritoare, pipăite. Totul pentru a „părea” și a fi în curent cu moda și cu societatea.

Nu te mai poți mira privind iarna în sălile de bal, siluetele pierite și pipernicite și fețele palide și fără de viață, nici nu ne mai poate surprinde aglomerația stațiilor balneare unde abundă femeile mondene nu numai pentru a ține în curs curentul elegant al vieții, ci în mod fatal se dau de gol cu ceea ce păstrează mai ascuns, în adâncul ființelor lor consumate înainte de vreme.

Sănătatea perdată de dragul „liniilor”, sănătatea care de fapt e primul factor al cochetăriei raționale, sănătatea sacrificată de bună voie și pe care nu mai sunt stăpâne.

Sultânica.

Cronica artistică.

Pictură bizantină.

(Urmare).

Pe catapiteasmă sînt 3 picturi de mare valoare: Cristos, Sfta Treime și Madona.

Cristos: E tocmai cel din catedrala din Sibiu, deosebirea că aici, pare-mi-se, e lucrat mai migălos; ochii, aici sunt mai mistici, mai expresivi și plini de viață. Căci să nu se uite, pictorul Smigelschi, este un artist desăvîrșit în redarea, în crearea ochilor. Ochii sfinților lui Smigelschi se aseamănă foarte mult cu ochii din pictura lui Baltazar, care a murit acum sunt 3 ani abia în vîrstă de 30 de ani. Priviți ochii din Sftul Gheorghe și bălaurul a lui Baltazar, apoi ochii din cele mai reușite picturi ale lui Smigelschi, și veți vedea cum acești doi minunați pictori bizantini, sunt înrudiți în crearea ochilor.

Cristos acesta al lui Smigelschi are un păr așa de frumos, castaniu, ce curge în undulări pe umeri și spate. Mustața pierdută în barba scurtă, frumoasă, fața tristă, resemnată, haina simplă, toate acestea ne îndeamnă să credem că așa a trebuit să fie blândul Nazarinean, iar nu un om satisfăcut, egoist, cu obraji rumeni de sănătatea ce pulsează în vinele lui, pe cum îl vedem la o mulțime de pictori moderni, și chiar și la unii clasici.

Sfânta Treime: Cu puține deosebiri, doar că e mai mic la față, e tot Cristos de care am vorbit sus. De-a dreapta este Tatăl, cu o barbă lungă, de argint, seamănă mult cu barba lui Moisi al lui Michelangelo, în stînga ține pămîntul, cu dreapta binecuvîntă. Cât cutremur, ce înfricoșat sunt ochii acestui moșneag blînd, care par'că te muștră, te oprește printr'un tainic gest, de-a nu mai privi tu păcătosul la fața Lui sfînt. Porumbelul de argint (dihul sfînt) bate din aripioarele lui albe, împrăștiind potop de lumină și raze și nimburi.

Madona: Privind la Madona lui Smigelschi, gândul îmi aleargă departe, la palatul Pitti din Florența, și mi-se înșira în față blăjinele, frumoasele, divinele Madone ale lui Rafaelo, creatorul neîntrecut al Madonelor. În madonele aceste e atîta poezie, străluciri de aur, rubine, inele, colane, nestemate, aici o haină lungă de culoare ultramarină pornește din creștet, și merge în fal-duri, acoperindu-i tot trupul. Copilașul zimbește și el trist ca și mamă-sa, binecuvîntă cu dreapta lui gingașă, de spumă, iar în stînga ține o filă mototolită. Ochii acestei madone atît sunt de melancolici, buzele înmărmurite într'un zîmbet amar. Madona aceasta ne emoționează pînă la lacrimi, și ne aduce în fața noastră chipul sfînt al Madonei reale, care iarăși se deosebește de madona pictorilor moderni, și a unora dintre pictorii clasici.

Deși Madona aceasta aduce întru cîtva cu a pictorului Cimabue, putem susține cu drept cuvînt, că este creația originală trecută prin prisma minții, a pictorului Smigelschi, iar nu o copie în coloră după cutare pictor bizantinist.

Din jos de cele 4 frescuri, Nașterea, Răstignirea, Invierea și Înălțarea, sunt pictați 4 profeți.

Profetul Isaia: E prins într'un moment nălcitor, când un glas divin îi șoptește ceva cuvinte tainice, iar profetul ascultă cutremurat, ridică brațele, albul ochilor, la cer, iar crețele multiple de pe frunte, obraji, fața roșenată, pletele de argint, fluturătoare, barba lungă, frumoasă, toate intrupează prototipul unei amare dureri, față de biata omenime, căreia e scris să sufere atît de mult.

Profetul Ieremia: Cu ochii tânguiosi, înlăcrimați, te privește muștrător. Cu mîna dreaptă gesticulează, îți explică, iar stînga ce strînge mai multe file albe, o vîntură în văzduh. Are Ieremia în ochi, un deosebit farmec ce-ți ține atenția încordată, și el par'că îți vorbește mereu, iar tu fascinat de vraja cuvintelor lui, poveștilor lui apocaliptice, te supui cucernic și sorbi cu sete tânguielile jalnice ale lui Ieremia.

Profetul Ezechiel: Șoapta cerească vibrează tainic în jurul profetului, și cîntă în surdină, vine cu alintul unui vînt șagalnic, care îi încălcește barba, pletele i-le vîntură pe umeri, pe spate, iar profetul atîntește urechia dreaptă, tocmai ea și Profetul Ezechiel a lui Michelangelo din Capela Sixtină, palatul Vatican, — ea mai bine să prindă cuvintele, ce poate mor pînă să ajungă la urechia lui; fruntea i-se încrețește, pe față îi flutură un zîmbet senin, ridică mîna dreaptă: a prins șoapta divină, a prins profetia; gura îi se întredeschide amar, și mișcînd în cadentă fila din mîna stîngă, tîlmăcește celor din jur cuvintele profetice, de abia prinse...

Profetul Daniil: Lui Daniil, par'că, i-se dă să înțeleagă mai bine cuvintele cerești, cu o zmîncitură lină din cap și cu stînga le aprobă, apoi lăcrămează. Poate i-se spune, în fine, și ceva înfricoșat, căci dreapta înmărmurește cu hîrtia în ea, cutremurat face, par'că un pas înapoi, în clipa următoare s'apropie mereu, își atîntește urechia ca să poată prinde toate cuvintele dumnezești, pe când din ochi îi picură mîrgenele milei și ale durerii...

Ingerii pictorului Smigelschi, sunt proprii ai d-sale. Aripile multicolore ale acestor ingeri, te fac să te gîndești la niște papagali împestrizați ori la paserea paradisului, și din hazardul acesta de colorii, nu totdeauna îngrămădite cu gust, bat ochiului, mai mult colorile roș, alb și verde, naționalul vrășmașilor noștri, se poate observa și se repetă această greșală mai ales la celea câte 6 aripi ale Heruvimilor și Serafimilor, ba chiar și la pipernicii de Scauni (ingeri mici) se pot distinge perfect aceste 3 culori nouă atît de urite. Las că în munca aceasta uriașă, dl Smigelschi a avut ajutor și doi pictori unguri. Fără îndoială că acești doi zugravi tendențioși au strecurat numai pe unde au putut — și au strecurat în foarte multe locuri — culorile susamintite, firește, fără ca maestrul Smigelschi să le fi atras atenția că pictează la o biserică românească, iar nu la una de pe stepele Ungariei.

Motivele naționale, cari despart cele 4 frescuri mai de seamă, nu scuză greșala cu naționalul nouă atît de antipatic. Motivele acestea sunt modelate după țesături țărănești, lucrate migălos și cu mult gust, în cari motive nu întălmim, de ne-am uita chiar eu lupta, culorile noastre naționale. Deși noi am fi jubilat mult faptul cănd am fi întălmnit, pretutindeni, culorile acelea, cari împodobeau catapiteasma pompoasei biserici a lui Solomon, culorile roș, mohorit și vînat, acestea ni-s dragi nouă, iar nu culorile de foc, apă și cîmp verde, pe cari le întălmim adese și cari sunt străine de sufletele noastre românești, fiindcă sunt ale unui neam învrăjbit cu noi.

Fruntarul acestei biserici întreg este lucrat la Roma. Dar nu pretutindeni se vede penelul pictorului Smigelschi. Sunt admirabile pânzele din jos: Sf. Nicolae, Cristos și Maria, apoi cei doi arhangeli de pe cele 2 uși. Arhangeli așa de bine prinși, așa de frumoși, îndrăzneți, și plini de virtute și viață n'am văzut în nici o biserică din cele peste 300 biserici ale Romei eterne. O muncă de mîntuială se observă mai ales în unele din pânzele (Nașterea) cari alcătuesc rîndul al 2-lea al

fruntrarului. Rîndul al 3-lea al fruntrarului îl formează cei 12 apostoli, cari de altfel sunt pictați și pe fruntarul bisericii din Rodna, biserică pictată tot de pictorul Smigelschi.

Apsida celor mai multe biserici, la noi românii, nu e pictată, par'că preotul cît stă în Apsida ei nici n'ar avea nevoie să se inspire, lui e de ajuns dacă dă cu ochii de părății văruiți. Nici apsidele acestei biserici nu e pictată, decât în partea deasupra, unde preotul nu privește nici odată, se găsește pictați, sub o boltă înstelată, capul celor 12 apostoli. Mi-a plăcut foarte mult capul lui Iuda, care, așa cum îl tîlmăcește dl Smigelschi, e cel mai reușit tip de infamie și de canalie. Perfect capul lui Iuda din Cina cea de taină a lui Domenico Ghirlandaio, (Mănăstirea Agnissante, Florența) tăiat de aici și pus ca să rîdă sarcastic, sfidător și diabolic în apsidele acestei biserici frumoase.

Ornamentica din biserică aceasta congruiază cu pictura, care e toată în stil bizantin, acestei biserici. Spun unii, cari au vizitat biserică din chestie, că ornamentica lasă foarte mult de dorit. Ei nu se pot împăca cu simplitatea acestei ornamentice, ar dori să vadă, aurul pus cu degetul, arabescuri saltimbae, împoțări ridicole și chenare de aur. Dar cine înțelege stilul în care e pictată biserică aceasta, apoi mai are barem un dram de simț artistic, știe prea bine, că stilul bizantin disprețuște orice ornamentică luxoașă, care poate aranja numai o pictură în stil modern.

Așa cum a făcut ornamentica un ungur din Pesta, e inexcitantabilă, și noi îi suntem mulțumitori, nu meșterului ovreu, ci pictorului Smigelschi, care a atras la timp atenția, muncitorului, de-a executa o ornamentică cît se poate de simplă, și cu toate acestea așa de frumoasă și românească.

(Va urma)

Atentatul împotriva lui Stolypin.

Ori ce ideie care privește interesele mulțimei, iese învingătoare din lupta, cu cei cari reprezintă interesele celor puțini. Că această învingere vine mai curînd, sau mai târziu, este indiferent. Cel mult, mulțimea e silită să îndure încă cîtva, asupra celoralți, cari prin apărarea drepturilor moștenite produc crizele acelea, fatale pentru ori ce popor.

Dintre toate statele Europei, singura Rusia s'a închis cu ziduri chinezești înaintea evoluției. Absolutismul domnește și azi în locul reprezentanței poporului, și avînd bogăția și puterea, năzuințele celor de jos au rămas fără rezultat. Dar dese înfrîngeri întăresc și mai mult credința celor ce luptă, și îndărjirea devine mai pătimașă, mai înfricoșată.

Istoria mai nouă a Rusiei adeverește cele spuse. Cele două tabere protivnice, au dat lupte de nenumărate ori, cu pierderi mari de oameni, sfârșite deocamdată în defavorul propagatorilor ideilor liberale.

Reacționarismul s'a menținut, cu toată apostolia scriitorilor, cu toată izbucnirea păturilor de jos.

Dar împrejurările de pînă acum au întărit treptat pe cei cari se numesc revoluționari, și propaganda lor a întrunit sute de mii de oameni. Aderenții acestui partid, răslețiți în toate centrele Europei au putut câștiga tinerimea universitară, care reintorcându-se acasă duce apostolia între popor. Ce sunt pentru un suflet curat, idealist, entuziasmul, închisorile, deportările și ghilotina? Mor ei, locul unuia îl vor ocupa zece.

Și însuflețiți de ideile pentru ridicarea poporului, acești apostoli au devenit cei mai temuți protivnici în ochii celor puțini

și reacționari. Goana contra lor a degenerat în ultima vreme într-o adevărată vânatoare de oameni, care a dat naștere, în schimb, atentatului politic. Ideile nouă cer victime!

Unul dintre cei mai neîmpăcați dușmani ai ideilor liberale a fost și ministrul președinte Stolypin. Toți aderenții mișcării noi, au suferit mult, pe urma acestei politici de extirpare a tot ce e liberal. Au suferit, — dar momentul de răzbunare se vede că a sosit și pe seama lui. Revoluționarii au răspuns cu arma, la deportările comise de Stolypin.

Despre atentat am dat știre în numărul de ieri. Aducem azi unele amănunte:

Atentatul.

Desvălirea statuiei țarului Alexandru II, la Kiew s'a făcut în jurul unor festivități grandioase. Ca încheiere a servit o piesă teatrală, jucată în teatrul orașului. La această reprezentație au putut lua parte numai invitați, deoarece era de față și Țarul pentru a cărui siguranță s'au luat măsurile cele mai întinse. Cu toată precauțiunea însă ia succes să se furișeze în sală și unui străin anume Bagrow, care se aținea în jurul lui Stolypin. La sfârșitul reprezentației, când lumea începu să se îndrepte spre garderobă, acest Bagrow, s'a retras spre loja în care se afla ministrul președinte, așteptându-l să iasă.

Apărind Stolypin în ușă, Bagrow a descărcat revolverul. Un glonte a intrat în abdomenul ministrului, iar altul i-a perforat brațul. Descărcătura a produs o grozavă panică între cei de față, deoarece se credea că s'a comis atentat împotriva Țarului. Un glas în mulțime a strigat însă că Stolypin e victima și publicul s'a liniștit. La auzul numelui ministrului său, Țarul a mers în loja, unde se afla rănitul, și a dat ordinele necesare. Se zice că Stolypin, înainte de a fi căzut, a privit înspre Țar și și-a făcut cruce. Și-a pierdut momentan conștiința.

Imnul împărătesc.

Cu acest prilej s'au petrecut scene foarte înduioșătoare. Publicul după ce a aflat că atentatul nu a fost făcut contra Țarului, ca expresia deosebitei alipiri față de Suveran, a intonat de șase ori după olaltă imnul împărătesc. A aclamat pe Țar și pe Stolypin, artiștii au început să cânte apoi cântarea bisericească „Doamne apără pe ai tăi” la cecece publicul întreg a îngenunchiat.

Pagrow.

Despre atentator se aduc următoarele date: Fiul unui negustor bogat din Kiew, întrerupându-și studiile de la facultatea de drept, a intrat în serviciul poliției. Probabil că pe atunci deja avea legături, cu partidul terorist, și că făcea pe spionul acestui partid. Cu câteva săptămâni înainte a luat parte la o consfătuire cu șefii partidului, și se crede, că atunci a primit mandatul să comită atentatul.

Mandatul s'a dat, după ce era cunoscută însărcinarea lui din partea prefectului poliției cu supravegherea ministrului președinte la serbările din Kiew. Astfel a putut intra dansul în sală, și a se aținea în jurul lui Stolypin. La orice caz Bagrow are complici în rindurile polițistilor. Se fac cercetări în această direcție.

Rana lui Stolypin.

Rana ministrului nu e mortală. După o noapte petrecută în totală lipsă de conștiință starea pare a se fi ameliorat. Medicii cred, că bolnavul se va reabilita în curând. Țarul, a vizitat pe bolnav în spital unde a fost transportat, din otel. Foarte emoționat, Țarul i-a vorbit bolnavului despre sigura lui însănătoșare, înviorându-l. Din ordinul Țarului va sosi la Kiew și renumitul profesor de universitate din Petersburg, doctorul Zeidler, pentru a ține un consiliu medical.

Turburări în Kiew.

În oraș domnește mare agitație, în urma acestui atentat. Intre locuitori și poliție s'au întâmplat unele ciocniri. Populația jidovească a părăsit orașul de teama izbucnirii unui pogrom. S'a cerut ajutor miliției, pentru menținerea ordinii.

Cronică din Paris.

Rolul aeroplanelor într'un eventual războiu. — Marile manevre franceze dela Est. — Criza franco-germană. — Posibilitatea unui războiu european. — Edison la Paris. — Cum înfățișează un ziar din Chicago furtul Giocondei. — Greva gospodinelor. — Un muzeu de cărți postale ilustrate.

Paris, 13 Septembrie.

Experiența s'a făcut strălucită, hotărâtoare: aeroplanul și-a dovedit utilitatea în caz de războiu. El va constitui de acum înainte a patra armată și rolul lui e formidabil. În momentele acestea au loc, lângă Belfort, marile manevre franceze cari vor rămâne de sigur o dată în istoria militară a omenirii; căci aeroplanul ia parte la lupte. Să nu dea Dumnezeu ca în curând să dovedească lumii de ce e în stare într'un războiu adevărat! Până atunci, pasările omenești sbârânesc cu veselie cerul albastru, sub arșița de foc care înalucește firea. Jos, cetele de soldați se ciocnesc cu înverșunare într'un simulacru de luptă. Tunul bubuc, puștile trosnesc neîntrerupt, iar comandantii de trupe așteaptă dela ofițerii aviatori ca să le indice pozițiunile dușmanului închipuit. Și rapoartele oamenilor-pasări, de o precizie une-nimitoare, constituiesc azi cele mai prețioase auxiliare ale șefilor militari; căci ele desvălesc punctele pe unde înaintează trupele dușmane, ele descopăr artileria ascunsă după dealuri și păduri, ele regulează tirul armatelor pe cari le servesc. Parcoul de aeroplane al Franței este cât se poate de complet, ofițerii ei aviatori sunt sprinteni, cu sânge rece și instruați. Dirigeabilele sunt eclipsate de agilele pasări omenești; și într'un eventual războiu victoria va inclina de sigur de partea armatelor provăzute cu cât mai multe aeroplane. Acest lucru îl pot observa toți acei cari asistă la mărețele manevre franceze dela Est. Printre ofițerii străini cari sunt de față acolo, se află și un ofițer român.

...Cine ar fi crezut acum câteva luni, cu prilejul unei crize, atât de primejdioase cum e criza franco-germană, că atitudinea Franței va fi calmă, lucidă, increzătoare în bunul ei drept și în forțele ei, în vreme ce Germania se va arăta nervoasă, cuprinsă de o adevărată panică la ideea unui războiu? Căci lucrurile trebuiesc numite pe numele lor: cea care amenință e Germania, și tot ea a provocat printre locuitorii ei o stare de lucruri care e departe să ne convingă de increderea ce ar trebui să domnească în această țară, în prevederea unui războiu. Știți cu toții ce dezastru financiar și-a arătat umbra de-asupra imperiului din centrul Europei. Cu toate profețiile optimiste ale presei internaționale, eventualitatea unui războiu franco-german se designează astăzi mai cu putere ca ori când. Franța a trimis Germaniei lista concesiunilor pe cari e gata a i-le acorda, în schimbul asigurării date de guvernul lui Wilhelm II de a recunoaște Franței protectoratul asupra Marocului. Trebuie să adaugem că guvernul Republicii a mers până la limitele extreme ale concesiunilor ce le poate acorda. Germania însă menține niște pretensiuni exorbitante; ea ar dori să capete o parte din Congul francez, și în acelaș timp cere privilegiu economic în Maroc. Joi sau Vineri va primi răspunsul guvernului francez. După cât se anunță, Franța va răspunde cu un „non possumus” pretențiilor nemțești. Și poate că în momentul când veți primi acest articol, Europa să fie închinată de spectrul unui războiu cum nu va fi fost altul de când e lumea!

...Marele Edison, după o ședere de mai multe săptămâni în stațiunea balneară dela Trouville, a fost câteva zile oaspele Parisului. Parisienii i-au făcut o primire entuziastă. L'am văzut și eu pe „vrăjitorul alb” pe când pășea singur pe sub arcadele din strada Rivoli. Era o zi caldă și senină; Edison pășea cu sprinteneală pe trotuarul încins, se oprea din când în când pe la vitrine, apoi mergea din nou cu un pas măsurat, tot învârtind în mână-i un bastonaș subțire de lemn de cireș. E un bătrîn cu părul ca zăpada, dar pielea feței lui e albă și tradăfirie ca aceea a unui copil. O lumină dulce se revărsa din ochii lui albaștri și mari, cer-cuiți cu negru, depre cari se știe că marele inventator era cât p'aci să rămână orb din pricina unor experiențe cu razele ultra-violete ce le-a făcut. L'am recunoscut numai decât, l'au recunoscut și alți trecători, și cu toții i-au făcut o ușoară ovațiune.

Un zîmbet copilăresc i-a luminat chipul și l'a salutul nostru respectuos, a răspuns cu un alt salut nu mai puțin politicos și plin de voc bună. Apoi a intrat în prăvălioara unui bijuter. Prin vitrină l'am văzut cum cumpăra o pereche de butoni de manșete, de argint, și când a ieșit din prăvălie, i-a scos încă odată din buzunar și i-a privit cu bucurie naivă întocmai ca un copil care nu s'ar mai sătura admirînd jucăria ce și-a ales-o.

...Ascultați ce scrie un ziar din Chicago, orgunul confrăției metodiste, despre furtul Giocondei din muzeul Luvrului: „Zilele trecute o străină, Miss Gioconda a fost răpită în plină amiază, pe când vizita muzeul Luvrului din Paris. Cu toate cercetările făcute pentru a o smulge din mâinile răpitorilor ei, nu s'a putut da încă de urmele ei. Sărmana domnișoară a rămas dispărută. Cine știe eu ce durere va fi plângând ea în oribila captivitate în care e reținută. Familia lui miss Gioconda a promis sume mari de bani aceluia care o va regăsi. Vedeți, femeii americane, la ce primejdii vă expuneți vizitînd singure acest Babylon modern, unde femeile sunt răpite în plină zi de cătră cinicii don Juani!” Fără comentarii!

...Greva gospodinelor continuă în nordul Franței. Este o protestare monstră împotriva cumperei merindelor, ale căror prețuri se urcă din zi în zi, neincetat. Sate întregi de femei, în lungi cortegii amenințătoare, străbat orașele, distrugând mărfurile negustorilor pe cari ele îi acuză că vînd din ce în ce mai scump pe spinarea bieților consumatori. Mai multe șarje de cavalerie au avut loc în Lille și în Roubaix. Scumpirea alimentelor preocupă foarte mult opinia publică franceză. Care este pricina acestor ridicări de prețuri? Ea provine pur și simplu din pretențiile nepotolite ale uvrierilor francezi cari cer necentenit o urcare de salarii, care de altmintrelea li-se acordă. Negustorii cari plătesc mai scump mărfurile lor, ca să nu piardă, le vînd și ei mai scump consumatorilor, la rîndul lor. Așa că uvrierii n'au nici un beneficiu din mărirea salariilor, fiindcă dacă încasează mai mulți bani pentru munca lor, ei sunt obligați să cheltuiască mai mult la brantar, măcelar, la băcan. Ce câștigă într'o parte, perd în partea cealaltă. Consiliile municipale ale Franței au promis să ia măsuri pentru a remedia răul. Va fi foarte greu aceasta, căci întreg sistemul social și economic al țării va trebui schimbat.

...Un distins publicist francez, d. Jean de Bonnefon, cere instituirea unor muzee de cărți postale ilustrate, în toate satele și orașele Franței. Dânsul susține cu multă dreptate că nici un document nu poate informa mai exact generațiile viitoare despre localitățile și monumentele pitorești ale unei regiuni care e fatalmente supusă a îndura modificări în decursul vremurilor. Cutare peisagiu, cutare bisericuță, nu vor avea în totdeauna înfățișarea pe care o au astăzi; cu timpul aspectul peisagiului se va schimba din cauza clădirilor ce se vor ridica acolo, cu timpul bisericea va fi dărîmată... D. de Bonnefon e de părere că crearea unor astfel de muzee va constitui cel mai sîbur izvor de documente istorice și sociale ale Franței. E în deajuns pentru aceasta, ca fiecare primărie urbană sau rurală să amenajeze în corpul ei o săliță care să cuprindă toate cărțile postale ilustrate ce s'ar imprima și care ar purta pe dânsese imaginea localităților respective... Cu ce ușurință, adaugă publicistul francez, am putea studia azi Franța din trecut, dacă cartă postală ilustrată ar fi fost inventată acum câteva veacuri!

C. R. B.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.
Specialist în morburii interne,
de femei, de copii și de urechi.

— ARAD —

Strada Petőfi (lângă gimnaziu) Nr. 10.
Consultatîni: 11 - 12 ore a. m. și 1/23 - 5 ore p. m.

INFORMAȚII.

A R A D, 16 Septembrie n. 1911.

— **Arhiducele Ferdinand la Viena.** Din Viena ni-se telegrafiază, că moștenitorul de tron, arhiducele Ferdinand a sosit de la manevre azi dimineață la Viena, în societatea arhiducelui Leopold Salvator. În gară, publicul a aclamat pe arhiducele.

— **Ravagiile holerei.** În capitală, după cum se anunță, holera e în toiul ei și nu trece zi ca să nu se înregistreze noi cazuri de îmbolnăviri suspecte. Ieri au fost internați opt bolnavi în spitalul „Gellert” dintre cari doi erau holericici. Deasemenea s'a înregistrat un nou caz de boală în Ujpest, provenit din fabrica contaminantă Leiner. În urma primejdiei iminente care cu toate măsurile de precauțiune ale autorităților nu poate fi împiedecată, s'a dat ordin la toate judecătoriile pe teritoriul cărora s'au semnalat cazuri de boală, să nu mai permită ca pușcărișii să fie vizitați de rudele lor la penitenciare, nici să le mai poată trimite ceva de ale mâncării. Aceleași măsuri de precauțiune s'au luat și pentru institutele de alienați.

Asupra lătirii acestui flagel în România, citim în ziarele de dincolo, următoarele amănunte:

După o campanie activă de câteva zile, în care timp serviciul medical al orașului Brăila a reușit să izoleze toate cazurile bănuite, orașul Brăila și comuna Islaz sunt astăzi în afară de ori ce primejdie.

Toți acei cari prezintau oare cari simptome precum și persoanele cari au venit în contact cu holericicii sunt astăzi internați la spital și ținuți sub supraveghere medicală. Se poate zice dar că, epidemia de holera care prin felul cum izbucnise, amenința la început că va lua proporții, este localizată.

Printre cei izolați la spital s'a mai confirmat un caz urmat de deces, așa că în total dela declararea epidemiei, am avut până azi 7 cazuri mortale și patru bolnavi.

— **Erupția Etnei și cutremurul din Italia.** Din Catania se anunță că vulcanul Etna continuă să verse riuri de lavă; erupția e însă mai potolită ca zilele trecute. Curentul s'a rupt în patru bucăți dintre cari una se scurge spre riul Alenatra, a doua și-a făcut drum spre Frnaculla, iar restul se țirește prăpădind toate semănăturile și casele ce-i stau în cale până la orașul Sollichiana. Craterul vulcanului fumegă mereu cu îndirjire și diminețile împrăștie peste satele megieșe o pătură deasă de cenușă.

Cutremurul care s'a deslănțuit zilele trecute în Italia de miazăzi pare a fi avut urmări mult mai grave de cum se credea la început. În Siena s'au năruit patru biserici și de pe dom a căzut o statuie de valoare și s'a sfărâmat, deasemenea și universitatea a suferit însemnate ravagii în urma cutremurului.

— **Tunel la grădinile Vaticanului.** Din Roma se anunță, că s'au început lucrările pentru legarea prin tunel a grădinilor papale de castel. Tunelul va avea o lungime de 330 metri, lățime de 5 metri și înălțime de 5 metri. Scopul acestui tunel e legarea directă cu grădinile. Până acum Papa trebuia să treacă dela domiciliul său, prin bibliotecă și muzeu, ca să ajungă în grădină.

— **Contra scumpetei.** Mișcările contra scumpetei iau mari proporții aproape în toate țările. Acum mai nou, social-democrații și socialiștii germani din Praga, au aranjat mari demonstrații de stradă, atacând pe negustorii de ouă și unt, a intervenit poliția. Mulțimea s'a împrăștiat în ordine.

— **Amânarea deschiderii școlilor în România.** Ministerul instrucțiunii publice a comunicat telegrafic tuturor școlilor din țară că se amână deschiderea anului școlar până la 15 Septembrie c. din cauza epidemiei de holera ce bântuie în țară.

— **Holera în București.** Două cazuri cu simptome alarmante au fost aduse la cunoștința serviciului de gardă dela primăria capitalei.

Primul. Pe strada Smârdan, unei femei Maria Ceauș, i-a venit rău prezintând simptome alarmante. Pacienta a fost dusă imediat la spitalul Colentina. S'au luat fecale cari au fost trimise spre analizare laboratorului chimic comunal.

Al doilea caz s'a întâmplat pe strada Birjei. Un anume Paraschiv Farcescu, a fost dus la spitalul Colentina, deoarece era bolnav și avea simptome alarmante.

— **Viriliști români din comitatul Făgărașului pe anul 1911 sunt următorii:** Dr. Ioan Șenchea, adv. Făgăraș cor. 935-52, Cav. Ilarion Pușcariu, jud. de tablă în pens. cor. 648-99, George Guiman, com. Poiana mărului cor. 637-20, Dr. Laurențiu Pop, adv. Abrud cor. 622-26, Constandin Toma, cassar cor. 564-14, George Moșoiu, comers. Zărnești cor. 560-50, George Enescu com. Bran cor. 538-10, Nicolae Lupu, prop. cor. 503-63, Dr. Iancu Meșianu, prop. Zărnești cor. 502-54, Dr. Octavian Vasu, adv. Făgăraș cor. 451-08, Constantin Ioan Banciu cor. 431-15, George Gimbășan propr. Făgăraș cor. 548-03, Ioan I. Comșia, comerciant Zărnești cor. 405-22, Dr. Andreiu Micu, adv. Făgăraș cor.

404—, George Tunsoiu, cor. 371-99, Andreiu Cerbu cor. 345-22, Beni Clococianu, comerciant Tohanul-vechiu cor. 337—, George Grozea, propr. Tohanul-v cor. 304—, Dr. Hariton Pralea, adv. Șercaia cor. 297—, Haralampie Ungur cor. 279—, Ioan Cazan, măcelar Beclean cor. 274-03 Ioan G. Bărbat, comers. Ucea de sus cor. 271-96, Dr. Livius Pandrea, adv. Fogaras cor. 247—, Lazar Stoichița cor. 247—, Dr. Camil Negrea, adv. Făgăraș cor. 216-39, Nicolae Garioiu, adv. Zărnești cor. 212—, George Enescu, comers. Poiana m. cor. 204—, Nicolae Șerban, preot Voila, 132-76, Dănilă Gabor, inginer Voila, coroane 129-43, Nicolae Aron, preot Galați 118-07.

— **Jidan botezat.** Citim în «Olteanul»: În comuna Boiul-de-jos, ovreul Rafael Kaffka a trecut la legea românească fiind botezat de preoții Ioanichie, protopopul Zevedeiu Murășan și M. Oprean. Botezul s'a făcut după sfânta liturgie, fiind de față o mulțime de creștini și din satele învecinate. El a primit numele Aurel.

— **Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farakas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenul de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

— **Németh și Király,** creditorie pentru domni Cluj, str. Tömö 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit stoffe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se pregătesc pe lângă prețuri acomodate, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe.

— **Reforma învățământului iuridic și a examenelor.** Reforma aceasta are problema cea mai urgentă la apartamentul instrucțiunii. Nu este eschis ca să se introducă chiar prin ordinațiune ministerială.

Proiectul de lege pentru trecerea anilor de practică advocațională e depusă deja pe biroul Camerei. Peste scurt timp va fi lege, conform căreia practica se va împreuna cu doi ani, având a se începe cu facerea doctoratului. Cine a întărit examenele iuridice (riguroase, examene fundamentale destat, de avocat) să nizuiască a le face cât mai repede, ca nu cumva să aibă neplăceri în urmă.

Să nu amăgiască nimeni, că legea va fi echitabilă, ci fiecare candidat să privească riguroasele ca o chestie de viitor, de existență și astfel să le facă cât mai în grabă. Cine poate numai să înceapă cu învățatul. De voiește însă să câștige

Leon Tolstoi.

109

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

„În timpul acesta, începem o serie de manevre interesante și originale. Noi nu ne mai interesăm de dușman și strategia noastră constă în a-l evita pe generalul Bukgenden care ar trebui să fie comandantul nostru prin dreptul de vechime. Și cu atâta energie urmărim noi această țintă, încât, după ce am trecut un fluviu, imposibil de trecut pe vad, ardem puntea peste care am pășit ca să punem o baterie între noi și dușmanul nostru, care nu mai e Bonaparte, ci Bukgenden. Mulțumită acestor manevre, Bukgenden era pe-aci să fie prins de armatele lui Bonaparte. Cum de-l simțim pe Bukgenden la spatele nostru, ne luăm picioarele la spinare. Când trece deoparte a fluviului, noi trecem numai decât de partea cealaltă. În sfârșit, inamicul nostru Bukgenden, ne ajunge și ne atacă. Urmează o lămurire între cei doi generali și lucrurile s'ar fi sfârșit printr'un duel, dacă în clipa aceea n'ar fi sosit un curier din Petersburg cu menirea lui Boenigsen. Așa că, Bukgenden a fost învins.

„În sfârșit avem și noi vremea să ne ocupăm de Bo-

naparte, dar în momentul acela se ivește în fața noastră un nou adversar, însăși armata ortodoxă, care cere cu mari strigăte pâine și carne, biscuiți, pae pentru cai, și Dumnezeu mai știe ce. Dar magaziiile sunt goale și drumurile de nestrăbătut. Armata ortodoxă începe să jefuiască în așa fel, cum nu s'a pomenit în trecuta campanie. Jumătate din regimente se adună în bande cari cuturează țara lăsând în urma lor foc și sânge. Locuitorii sunt cu desăvârșire ruinați, spitalele gem de bolnavi și peste tot foamea stăpânește. De două ori jăfuitorii au atacat însuși cartierul general și comandantul șef s'a văzut silit să trimeată un batalion în potruva lor. Intr'unul din aceste din urmă atacuri mi-s'a furat și mie un cuțar gol și un halat. Împăratul a dat șefilor de divizii dreptul să-i împuște pe jăfuitorii; mi-e teamă însă ca această măsură să nu silească jumătate din armată să împuște cealaltă jumătate”.

XXV.

Sosit la Kiev, Pierre convocă pe toți arendașii săi, cărora le expuse dorințele și intențiunile lui. El declară că voia să ia măsuri pentru desrobirea servilor săi și că, în așteptare, moșii nu trebuiau copleșiți de muncă, femeile și copiii să nu mai lucreze din greu; Pierre opri cu desăvârșire pedepsele trupesti. În sfârșit el vesti că voia să clădească spitale, aziluri și școli în toate satele. Câțiva arendași se înfricoșară la gândul că aceste reforme ale tânărului lor stăpân erau pornite din nemulțumirea lui față de felul cum își impli-

neau ei datoria; alții, odată trecuți de primele momente de grijă, găsiră ideile lui Pierre foarte amuzante; un al treilea grup ascultă cu plăcere cuvintele de veruții; iar alții, mai inteligenți și printre cari se afla și regisorul general, înțeleseseră că aveau totul de câștigat, cunoscând puțină îndemănare a lui Pierre în chestiunile de ordin practic.

De aceia regisorul general arătă o mare simpatie față de proiectele lui Pierre, dar el spuse stăpânului său că alături de aceste reforme ar fi urgent ca Hezukhow să se ocupe și de afacerile lui cari nu erau tocmai strălucite. În fiecare an; regisorul general îi făcea cunoscute incendiile, foamele care bântuiau pe moșiile lui, și îl sfătuiau, neincetat să clădească uzine. De aceia Pierre începu să se ocupe în fiecare zi de treburile lui, în tovărășia regisorului general; el simțea însă că, cu toată osteneala ce-și dădea nu izbutea să-și ducă afacerile la bun capăt.

Deoparte, regisorul general îi înfățișă mereu lucrurile sub aspectul lor cel mai rău, arătând lui Pierre nevoia ce se simțea de a interprinde lucrări noi cu servii săi; de altă parte, Pierre ar fi dorit să se desrobească numai decât acești servi, fără ca logofătul său să vadă puțința unei astfel de reforme El nu spunea stăpânului său pe față că lucrul era cu neputință, ci îi propunea într'una, ba să vândă pădurile, ba să-și dea pământurile în arendă — și toate aceste operațiuni cereau atâta bătaie de cap, încât Pierre își perdea mințile. El spunea numai:

DAJKOVITS E.

Atelier de fotografii artistice,
— de primul rang. —
ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după
tografii vechi și noi în mărime naturală
expuneri de obiective speciale pentru interioruri,
acafice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate.
Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.

timp și oboseală zadarnică să comandeze cartea „A jögi vizsgák letéteh”. Ediția IV, pe care o trimite gratuit Dr. Dobó Cluj str. Bolyai 3.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

„Școala română” și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată, de Iosif Stanca. Prețul 1 cor. Pentru România Leu 1'50

Se află de vânzare la autor în Roșia (Arad. m), precum și la librăria Tribunei Arad.

ECONOMIE.

Reuniune de înmormântare în Curtici. Ni-se scrie: Ceeace de mult ar fi trebuit să fie în Curtici azi s'a împlinit: La stăruințele preotului Ioan Nicorescu, ajutat de învățătorii locali, locuitorii români din Curtici s'au înscris 300 membrii ordinari pentru înființarea unei reuniuni de înmormântare. La — 10 Septembrie, — s'a ținut adunarea convocată de preot și votarea statutelor. La convocarea preotului amintit membrii s'au prezentat în număr frumos, cărora numitul părinte le-a vorbit despre scopul întrunirii. Adunarea aclamă președinte pe preotul *Ioan Nicorescu*, inițiatorul acestei instituții atât de folositoare pentru popor, iar notari pe învățătorii *Mihail Dragoș* și *Ioan Cioara*. Președintele prezintă un proiect de statute care se cetește și explică membrilor și adunarea primește acele statute cu însuflețire, cari se vor substerne ministrului spre aprobare. Reuniunea se înființează cu 300 membrii, mulți cu stare foarte bună, cari doresc și pe această cale sprijinirea celor săraci. Taxa de înscriere e 2 cor. 40 fil.; după fiecare caz de moarte se solvește 40 fil. și ajutorul ce se dă pentru înmormântare e de 80 cor., ajutor care crește după fiecare sută de membrii cu câte 20 cor. După 200 cazuri de moarte plătite se sistază orice plătire. Se pot înscrie membrii și din alte comune.

D-zeu să fie cu reuniunea noastră din care sperăm că vor răsări alte lucruri bune, de luminare și ajutor pentru poporul din Curtici.

Avis! Intrând «Revista Politică și Literară» în al IV-lea an al existenței sa e, doritorii de-a cunoaște această revistă sunt rugați a se adresa în termenul cel mai scurt administrației «Revistei Politice și Literare» (Blaj—Balázsfalva) de unde vor primi gratuit primul număr de pe anul IV de apariție.

Târgul de țară din Vinga. Târgul de țară din Vinga se va ținea în 6, 7, 8 Octombrie st. n. 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu,
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și 1910.

BEISZ
MIKSA
fabrică de
MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.

(Lângă Apolo)

Atelierul de dentură
Radu Novák
Arad, Tököly-tér 7.
Etagiul I.

Gruber Dezső

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj—Kolozsvár.

Colțul străzii Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul „Fészl.”

Noutăți în diferite soiuri de

PĂLĂRII

de domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. — Prețuri solide. — Serviciu conștiincios.

Comandele din provincie se execută prompt și f. ancate.

Un candidat de avocat

cu practică, află imediat aplicare în cancelaria avocatului Dr. Victor Deleu, în Șimleu (Szilágyosmlyó).

ANUNȚ.

Într'un oraș românesc se află de închi-riat sau de vânzare

o cârcimă și o brutărie

cu preț moderat. — Preferiți sunt Români! — Ofertele sunt a se trimite administrației »Tribuna« sub inițiativa »1134«.

De vânzare.

În pădurea Bodrogului se află de vânzare

lemne

(fașinguri) precum și așchii cu preț moderat.

A se adresa lui

Cukor László, Arad.

— Bine, bine, fă cum dorești...

La Kiew, contele Bezukhow dete de o multime de prietini; alții pe cari nici nu-i cunoștea; căutarea să se împretinească cu el, și toată lumea primea cu brațele deschise pe cel mai bogat proprietar din guvernământ. Femeile iar îl ispiteau și Pierre cădea foarte des în lațurile lor. Așa că zilele, săptămânile, lunile și le petrecea în cheful și băuturi, întocmai ca la San-Petersburg. Din cele trei misiuni ale franc-masonilor el n'o îndeplinea pe aceia care-i porunca să ducă o viață cumpătată; iar din cele șapte virtuți, două îi lipseau: bunele moravuri și dragostea de moarte.

În primăvara anului 1807, Pierre se hotărî să se întoarcă la Petersburg. Cu acest prilej el vroi să-și viziteze moșile pentru a-și da seama dacă poruncile lui se îndeplineseră și în ce stare se afla norodul pe care Dumnezeu i-l încredințase lui și pe care ar fi dorit să-l vadă fericit. Logofătul lui Bezukhow care cădea că ideile stăpânului său erau nebunii curate, cari nu puteau folosi nimănui, îi făcu totuși câteva hătăurii. El urma să înfățișeze desrobirea servilor ca imposibilă dar dete ordin ca în toate satele contelei Bezukhow să se clădească școli, spitale și aziluri. Afară de aceasta el pregătea peste tot locul primiri-

ce i-se făceau lui Pierre, primiri nu bogate, ceace n'ar fi fost pe placul stăpânului său, ci religioase și recunoscătoare, ca să-l impresioneze și să-l facă să creadă că servii lui erau fericiti. Și cum Pierre întâlna peste tot felul de fete și copii și recunoscători, primirea lor îl tulbura și-l ferecea. Apoi tânărul conte vedea pretutindeni edificii mari de piatră destinate pentru școli, spitale și aziluri, cari în curând vor putea servi. Pretutindeni logofeții lui îi făceau rapoarte asupra reducerii orelor de muncă ale servilor, și el primea nenumărate deputațiuni din partea moșicilor, cu caftanele lor albastre, cari veneau să-i mulțumească pentru hărnicia lui.

Dar Pierre nu știa că în cutare sat, bunăoară, unde se înălța o biserică nouă închinată sfinților Petru și Pavel — după numele său — era clădită din banii țărănilor îmbogățiți, și că acești țărani avuți compuneau deputațiunea care veni să-i mulțumească, în vreme ce marea măporitate a țărănilor din partea locului se lupta cu cea mai neagră mizerie. El nu știa că, decând mamele cu copii de țară auzite în scutite din porunca lui de corvadă, ele erau puse în casa lor la alte munci nu mai puțin istovitoare. Și Pierre nu știa nici că biserică, școli și spitale erau toate clădite de servi, a

cărora muncă nu era micșorată decât pe hârtie; nimeni nu-i spusese, iarăși, că acolo, unde servii păreau scutiți de o treime din dijma lor, corvada lor fusese îndoită.

De aceia Pierre fu încântat de călătoria sa și scrise fratelui lui franc-mason, scrisori entuziasmate. „De cât de puțină sfortare are cineva nevoie ca să facă bine, gândea Pierre — și cât nu ne dăm noi seama de acest adevăr!” Arendașul, viclean cum era, pricepuse foarte bine pe inteligentul dar naivul conte, și-l înșela cum îi plăcea. În fundul sufletului său, Pierre era de părerea pe care i-o exprimase arendașul lui, că puțini oameni erau mai fericiti ca servii lui, dar că cine știe ce ar păți ei dacă ar fi lăsați să facă pe placul lor. Cu toate acestea contele stăruise să le dea libertatea, susținând că lucrul acesta ar fi drept. Arendașul făgădui să facă toate ce-i vor sta în putință întru atingerea acestui scop; acest om șiret știa prea bine că stăpânul lui nu va fi nici odată în strare să-i controleze actele și să afle adevărul, adevărat să afle că școlile și spitalele rămăneau veșnic goale și că servii erau încărcăți de muncă.

(Va urma)

Funii și articole de funărie se pot cumpăra dela firma

Molnár és Mátrai, mare industrie de articole de funărie în Timișoara-Fabric.

Magazinul și biroul: Séna-tér 1. Domiciliu și fabrica: Klapka-sor 2

Are în depozit și vinde cu prețuri extraordinare de ieftine: saci de in, cânepă, urzică. Scoarțe din țesătură de in, impenetrabile, saltele și sfoară de legat altoii, precum și alte sfori la diferite mașini. — Trimitem cu plăcere mostre și lămuriri. Cumpărătorilor vechi le dăm rabat. Comandele se execută prompt.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1910. 28 August		1911. 20 August 27 August	
ACTIV			
156 246 283	110 343 283	144 454 218	194 830 357
	45 003 000	57 018 000	201 472 218
321 907	Argint și diverse monete		395 296
106 776 738	Portofoliu român și străin		152 753 096
30 058 295	(*) Impr. pe ef. publice	7 811 100	20 740 184
	„ In cont curent	12 640 496	20 451 596
11 999 924	Efectele capitalului social		11 999 611
14 720 535	Efectele fondului de rezervă		17 756 077
3 107 121	„ „ amort. imob. și mașin. de imprim.		4 275 121
6 001 378	Imobile		6 032 821
714 018	Mobilier și mașini de imprimerie		743 596
295 744	Cheltuieli de administrație		311 994
116 109 895	Depozite libere		118 047 772
31 915 398	Conturi de valori		25 770 862
55 028 159	Conturi curente.		52 678 745
533 295 395			606 335 532
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 421 362	Fond de rezervă	30 461 694	30 461 694
4 248 750	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. imprim.	4 529 588	4 529 588
339 721 160	Bilete de bancă în circulație	313 524 440	4 901 000
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 952	2 446 952
1 755 827	Dobânzi și beneficii diverse	6 107 4	691 869
116 109 895	Depozit de retras	118 047 772	117 848 022
29 696 858	Conturi diverse, sold	24 744 012	25 615 773
533 295 395		606 335 532	632 609 908

Scomptul 5%
*) Dobânda 5 1/2%

ANUNȚ.

La subsemnatul află aplicare cu 1 Oct. a. c.

Un comis și un învățacel

în bransa de băcănie, coloniale și delicate.

Aurel Velican

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale, mijlocesc împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, exoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărare de izlaze și pășuni; efeptuiesc totfelul de comande comerciale eventual și la bursă prompt, pe lângă taxe moderate și anticipația pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea,

advocat diplomat

VIII., Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

NICOLIN - Timișoara - (Centru).
str. Takarekpenztár 4.

Articole de coafură specială.

Chignone, bucle, împletituri, turbane plete, transformării peruce, bandouri

Specialității de parfumerie, garnituri pentru curățitul mânilor, noutăți de piepteni, orno și antrepozite pentru păr.

Mare depozit în articole de toaletă, ape de păr, pudră.

Primul salon pentru frizat, conservarea, ondulara, spălarea, culorarea și curățirea părului și a mânilor din Ungaria de sud. Comande prin poștă se efectuesc prompt. Preț curent gratis și franco.

BRAUN ANTAL

fabricant de instrumente muzicale în

Temesvár. Centru, Strada Prinz Eugen No. 14.

(Casa proprie).

Cel mai mare și mai ieftin isvor de cumpărare în Ungaria de sud

în

instrumente: de alamă, lemn, de suflat, cu coarde și instrumente de bătut precum și părțile constitutive a acestora. =

Reparările se execută artistic. Prețuri moderate.

Instrumente vechi se cumpără sau se schimbă. Export în mic și mare.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD, Deák Ferenc-u. 20/a.

Cu onoare încunoștințez onor. public, că în bransa arhitectonică execut totfelul de întreprinderi de transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc la cerere. Comande primesc atât din loc cât și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă: *Teodor Cioban.*

Iosif Mendel

fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului public magazinul său bogat asortat.

Serviciu prompt, prețuri ieftine, garanță deplină.

In Fiume

se de închiriat sau de vândut un restaurant

(de-a II-a ordine) situat în cea mai bună poziție și cu mare consum de bere și vin. Acolo convin și Români. Se recer limbile: română, maghiară, germană — eventual și sîrbă. — Informațiuni dă comerciantul de cafea și tea

F. A. Degan, Fiume.

(Postafiók Nr. 163).

Birou de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

FONDAT IN ANUL 1895.

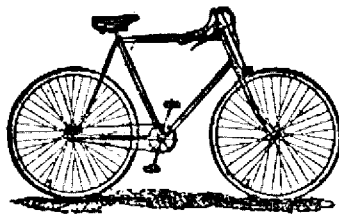
Pregătește: butoaie, vane

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEPOZIT!
FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE
WESZELY BÉLA
PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, E,
→ LIPOVA. ←

Bicicletele de re-
nu memondial:

THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilară

roată automată (cu frână liberă) se vând pelângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii fără de nici o ridicare de preț în rate lunare de 12 și 15 cor. precum și

— părți alcătuitoare pentru biciclete —

ca gumă interioară și exterioră prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. În urma circulației mari unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus — în mare cu preț original de fabrică. —

Láng Jakab și fiul

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapesta, VIII., József-körut 41.

Filiale: Baross-tér 4 și în Buda, II., Margit-körut 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

S'a deschis

Arad, Piața Libertății No 18.

Numai p. fumători

carl cu considerare țin la sănătatea lor dau zilnic câte 1—2 fil. mai mult:

Specialitate de club 120 foițe 20 fil.

70 " 12 "

O cutie de tuburi (100 buc.)

70 fil.

Marcă de scutire.

Se capătă pretulndenea.

Cine trimite adresa la

Halász Ferencz, Budapesta

Strada Nefelejts No 4.

primește două cărțicele gratuit.

La sfaturile medicale, foițele nu sunt imprimate, dar cu toate aceste au o marcă de scutire și apoi semnătura fabricantului „MODIANO”.

Lemnăria și fabrica de mobile
din Ungaria de sud.

(Délmagyarországi famegmunkáló és bútorgyár).

Timișoara

Fabrica: Elisabetin, Hattyu-u. 23.

Depozitul: Josefín, Kossuth-u. 17.

Avem în depozit: mobile p. dormitor, sufragerie, salon și locuințe garçon, lucrate în atelierul nostru, apoi garnituri de piele precum și mobile de aramă, executate după cele mai moderne și nouă cerinți. —

Comandele se efeptuiesc grabnic și conștiințios, pelângă garanță demnă de toată încrederea. Prețuri convenabile.

Urmașul lui

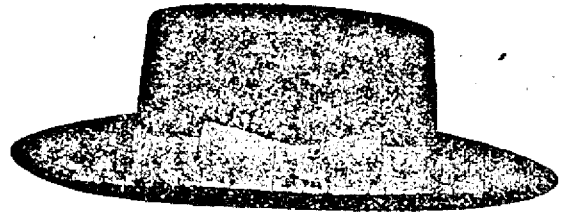
Gustav Novák

păärlier

și magazin de modă bărbătească

Timișoara-Josefin

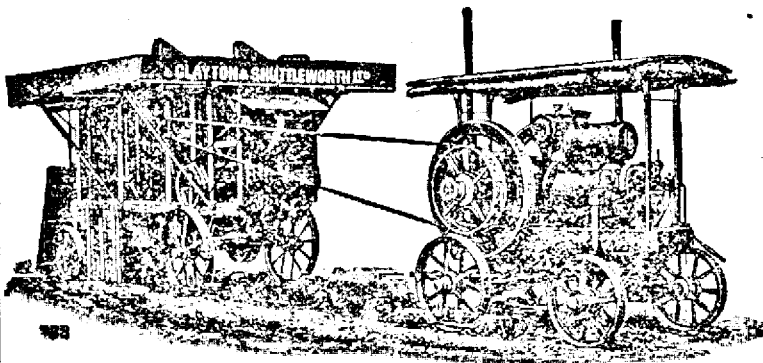
Strada Ludovic Kossuth No 17.

Cel mai mare magazin de

pălării moderne

pentru domni și copii, precum și în articole de modă bărbătească și chipie pentru uniforme cu prețurile cele mai moderate și serviciu prompt.

Mare depozit
în CLUJ.

Inspecția inginerului gratuit.

Agentura fabricii de mașini agricole:

Clayton & Suttleworth Ltd.

Motoare cu olei brut.

Tulumbe cu motor cu gaz.

Motoare cu benzină.

Oleiuri de uns.

Anteprișa agricolă comercială ardeleană
Dr. Oliver Osztián & Comp.
Cluj (Kolozsvár) Ferenc József-ut No 31.
Telegramadr: Coloniade Kolozsvár.

Telefon interurban No. 934

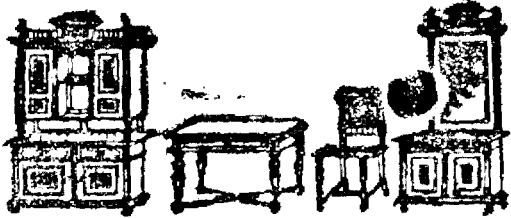
Articole de
specialitate.

Cereți prospecturi.

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

timplar artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.

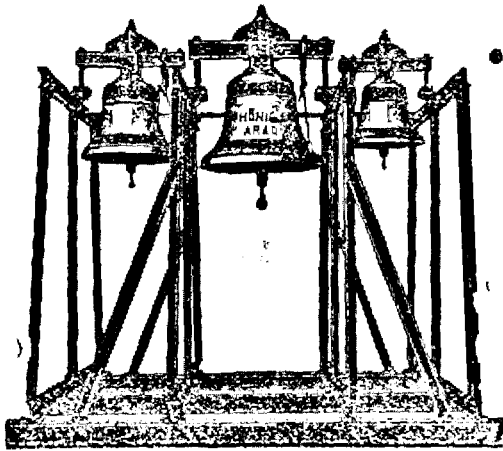
Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă livrare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Friederic Höning

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluiași e tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință se trimit gratuit și porto franco.

Ce faci băieți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburi veritabile Antinicotin firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscripțiunea „JACOBI”.

Dipl. de onoare Lovrin 1902. Medalia de aur Timișoara 1891.

SZUBOTHA SANDOR

pregătitor de odăjdii și adjuturi bisericești.

Intemeiat în 1888. Telefon pentru comit. și oraș 488.

Liferantul excel. Sale episcop Deseffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

în colțul străzii Lonovics și Jenő főherceg, vis-à-vis de hotelul „Hungaria”

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevoitoare atât a preoților cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserici capele, sau societăți de înmormântare

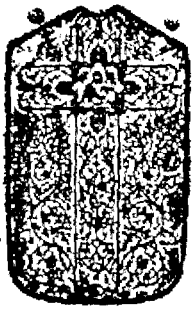
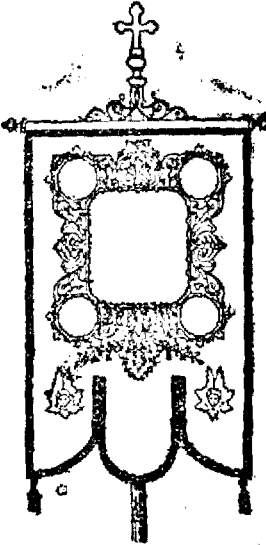
odăjdii, steaguri, cruci, statue

- sau altfel de ajusturi bisericești -

tot astfel marele său asortiment pentru materiale — necesare la formarea ajustărilor bisericești. —

Pentru liferările mele sau răspunderea.

— Servesc bucuros cu catalog ilustrat. —

„LANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea feței. — Înlătură petele galbene, bubele pricnuite de infierbănțeli, sgrăbunțe și alte necurățenii de piele. Crema aceasta zlușă se poate folosi mult mai cu succes.

„Laner” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baturi, saloane și de zilnic folos. are acoperire încrețurile și e cu totul nesticăcioasă. În alburile: roză, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Laner” săpun 1 bucată 60 fileri.

„Laner” pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Laner” apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile bureșoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă or. 1.60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Laner” esență pentru păr Excelentă pentru înălțurarea mătășei și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Laner” pomadă pentru creșterea părului. 1 teglă 2 coroane.

„Laner” vâpseală pentru păr pentru a colora în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e exchișă. Comandă să se noteze că părul încărunțit în ce culoare se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„Laner” apă care face părul blond într-o vâpșă în timp scurt, în băi, aurii, părul blond, sur, cărunt și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

scrie și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Întru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele Rudolf Laner” leșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

farmacia „Maria ajutătoare” alui Rudolf Laner, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 70.

Motoare șvedeze pentru olei brut!
(Brevetul lui Hirsch Frank, Stockholm)
în poziție orizontală și verticală.
Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.
Motoare sistem Diesel.
Motoare cu gaz.

Motoare cu benzină,
în cea mai bună execuție!
Execuție promptă.
Surányi Victor
inginer tehnic diplomat,
fabricant de mașini agricole
Bpest, V., Alkotmány-u. 12.
Cereți catalog.

?

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

Motoare de olei brut **SWIDERSKI**
Motoare de München ptu benzină, gaz și gaz condensa
Mașini electrice M. S. W.
Pompe centrifugale și turbine.
Auspiciile inginerilor și preliminarile de speșe le pune bucuros la dispoziție.

„ELEKTRA”
soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11/L. Telefon 84—64.

KLINGE ANTAL

pictor bisericesc și de icoane sfinte în Nagyvárad, Szent János-u. 11.

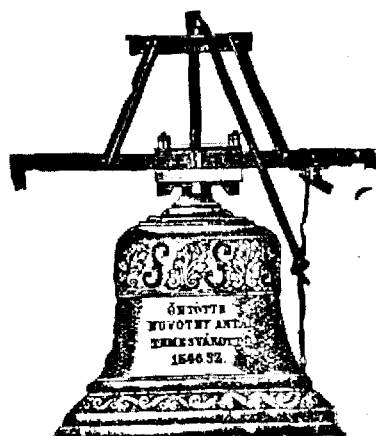
Pregătește gratis tot felul de planuri pentru iconostase și plafoane bisericești.

Ține în depozit cruci mari pentru drumuri de țară și duleie.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote, a lui ANTONIU NOVOTNY TIMIȘOARA - FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul în te cu deosebire ventate și premiate în mai multe rânduri, eari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai volămioasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu. Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi ou ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toace de metal. Preturi-orante ilustrate gratis

M. Schromm mehanic Brașov—Brassó Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public din loc și jur **marele său atelier mehanic** aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde se efeptuiesc tot-felul de lucrări atingătoare în aceasta branșă, precum: **mașini de cusut, biciclete, gramofone și apaducte,** pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului. (Templomfestészeti Müintézet, Mármrosszigeten). Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construir de iconostase, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucșarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soi de icoane bisericești.

Renovăm foarte frumos iconostase și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate. Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

Gramofone și plăci, Aprinzători original „Imperator“, lampioane de buzunar

se găsec mai ieftin în marele magazin de fabrică a lui

Tóth József, Szeged, Könyök-u 3.
Vânzare și pe rate.
Cereți gratuit prospectul de prețuri.
Se caută revanzători.

Nici o damă să nu întârzie ași face

hainele, costume englezești și franțuzești la firma mea. — Dau hainelor un chich extraordinar. (Serviciu prompt, bun și solid). În caz de lipsă iau pe zi chiar și două probe. — Comande se pot face și prin postă. — Rochii și costume de doliu cos în 24 ore.

George Rummel
croitor englezesc și franțuzesc de dame.
Nagyszeben, Str. Honterus Nr. 5.

să se adreseze,

cine dorește a și procura varietăți autentice de

POMI RODITORI

arbori pentru alee, plante de ornaement conifere, plante de împrejmuț, fructe cu boabe, puieti, etc.

VIȚE ALTOITE

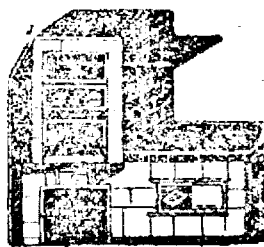
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini (Catalog instructiv la cerere gratis).

FISCHER & COMP

Pomi și cultura

CARL GÜRTLER

Iăcătuș artistic și pentru edificii
SIBIU Str. Elisabeta 26.
se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales
LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornaementice, precum peatră grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului în modul cel mai succes Paratonere și montarea lor. Instalațiuni de apaducte, closete, baie, introducere electrică executate cu măiestrie. Reparaturi se primesc. Mare magazin de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

Sprijiniți pe Români!

Aducem la cunoștința on. public rom., că avem de vândut

100.000 BUC. OLTOI

în rădăcină uscat și din următoarele soiuri: Mézesfehér, Furmint, Ciaslă roșie și Ciaslă albă (Piros császla és fehér császla), Sovinon, Scădarcă (Kadarka), Zöld Silvanea, Raina Rizling, Bakator, Mustos fehér (Lămpău) Sár fehér (Cârcioasă).

Prețurile sunt 16 cor. 100 buc. cl. I., 9 cor. 100 bucăți cl. II. Primul comande și pe anul viitor. Oltoile sunt făcute de noi și nu suntem numai mijlocitori. Cumpărătorii să se adreseze lui

GHEORGHE ARDELEAN tinăr, Ménes Nr. 42.

(Comitatul Arad — Aradmegye).

Carol G. Sadler

ciasornicar
giuvaergiu
și optician

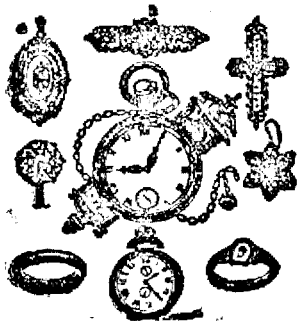
Bestercze, Str. Spitalului 23.

(lângă „Hotelul Sahling“).

Mare magazin de:

ciasornice de buzunar

din aur argint și din nickel.

Orologe de perete, deșteptătoare și cu pendul.

Articli de aur și argint.

Articlii optici și

ochelari de

Ratenow.

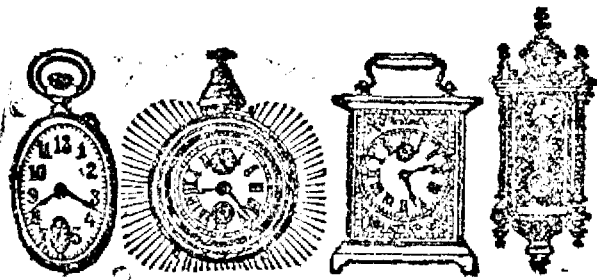
Reparările a tot felul

de articli în bransa

aceasta se efectuează

cu conștiințozitate și

cu prețuri moderate.

Eugen Lieblich

fotograf

Sibiu — Nagyszeben — Hermanstadt

Erzsébet-u. No 56 (casa proprie).

== Execută toffelul de icoane artistice. ==

Platinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. **Picturi renumite în oleu** în toată mărimea, după orice fotografie mică.

Fotografierea copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe, că atelierul acesta în privința mărimei este primul.

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate

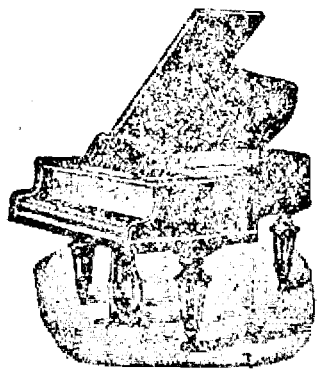
fotografia chiar și pe timp ploios.

Prețuri moderate.

Cu deslușiri servesc.

Telefon interurban 557.

Piane, pianine, harmonici și țimbale

fabricate moderne asemenea celor mai renumite fabrici străine, liferează și garantează întâia și cea mai veche fabrică de piane din Ungaria de sud

PETROF ANTAL, SUCCESORUL

Timișoara — Temesvár — Józsefváros,

Strada Szilágyi Nr. 13.

Depozit: Strada Hunyady 16 (casa proprie).

Piane și pianine se închiriază!

Când creștin pe creștin se ajută pe Dzeu împ umută

În atențiunea stimatelor doamne române!

Vă rog, cereți pe o cartă postală mustre din diferite articli de modă și manufactură, diferite stoffe de haine mai moderne pentru costume (englezești și de Zsolna), ciucuri în ori și ce coloare pentru fuste, zefiruri fine, delainuri, grenadinuri, lüstere, satinuri, cretoane, pânză de Leinen pentru haine în toate colorile, șifoane, pânză curată (Rumburger). Cele mai moderne deco-rații pentru haine, danteluri etc. — Cravate, gulere, cămăși în asortiment bogat.

NICOLAE POPA, * LIPOVA, *

Strada Principală.

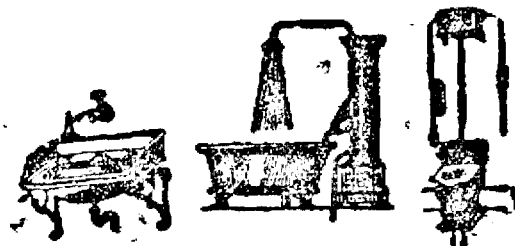
Două prăvălii, una de modă și una de manufactură pentru țărani.

Sprijiniți pe comerciantul român!

Prima prăvălie românească în Lipova

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Apaducte.

Ceice doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza] lui

Pichler Ignátz, Cluj, Szép-u. I.

cunoscut atât în Budapesta cum și întreaga țara. Telefon Nr. 779.

— Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de apaducte și canalizare trebucioasă pentru castele, comune, spítale, casărni și școale. — Specialist în sonda]. — Primește pe lângă condiții avantajoase linerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit.

Se angajează pe anul întreg pentru linerea în bună rinduală a caselor și pentru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor — noui care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanță de 3 ani. —

Avis!

Domnilor fabricanți și particulari le aduc la cunoștință, că am edificat o

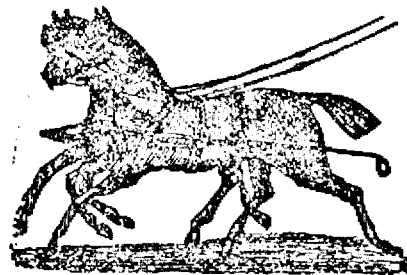
tornătorie artistică pentru metale

SIBIU, Strada Margaretha Nrul 18.

Prin practica mea bogată câștigată în țară și streinătate mă aflu în plăcuta poziție să pot satisface oricărei cerinți de branșe, în bronz, messing, ținc, cositor, aramă, după desemn ori după modele vechi.

Andrei Paksa,
Sibiu — Nagyszeben.

Serviciu prompt!
Prețuri ieftine!

Atelier de curelărie, șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

Sibiu — Nagyszeben,

Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și voiaj, podăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cai dela soiurile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (toluri) de cai și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințoz.

„Cassa de păstrare societate pe acții“ din Szászkabánya.

PROSPECT

pentru emisiunea a IV. de acții a „Cassei de păstrare societate pe acții“ în Szászkabánya.

Adunarea generală extraordinară, ținută la 20 August 1911 st. n. a hotărât fuzionarea Institutului de credit și economii „ASTRA“ din loc, cu institutul nostru, și totodată a hotărât și urcarea capitalului de acții dela 250.000— la 400.000— Coroane sub următoarele condițiuni:

1. »Cassa de păstrare societate pe acții« în Szászkabánya emite 1500 acții nouă în valoare nominală de Cor. 100— dintre cari 800 acții, acționarilor »Astrei«; pentru una acție de ale »Astrei«, cassa de păstrare dă una acție nouă, având acționarii »Astrei« să solvească încă 20— Cor. fondului de rezervă.

2. Acționarii cassei de păstrare au drept de a semna după fiecare 3 acții vechi una acție nouă cu prețul de Cor. 110— neacționarilor cu Cor. 130— plus 2 Cor. spese de emisiune, din care 100— Cor. se adaug capitalului social, iar restul fondului de rezervă.

3. Terminul de subscriere pentru acționari și neacționari se fixează dela 1 Septembrie până la 15 Octombrie 1911.

Prețul de emisiune se plătește astfel:

1. 10% din valoarea nominală plus 2— Cor. spese de emisiune, adică 12— Cor. au să se plătească la subscriere.

2. 20% până la 1 Decembrie 1911, adică 20— Coroane.

3. Restul are să se plătească începând din 1 Ianuar 1912 în rate lunare egale de câte 10— Cor. până la 1 Dec. 1912.

4. Fiecare acționar are însă dreptul să plătească mai multe rate, sau toate ratele înainte de termen.

5. După ratele plătite acționarii primesc 6% interese, iar după ratele restante plătesc institutului 7% interese de întârziere.

6. În lipsă de plată la termenele fixate se aplică dispozițiile §-lui 11 și 12 din statut, în sensul cărora solvirile neefectuate nici după 30 de zile după termenul prescrist, au a se pretinde dimpreună cu cametele de întârziere prin provocare publică de 3 ori pe lângă un termen de 30 zile, iar dacă nici atunci nu se plătesc, direcțiunea poate declara de nimicite titlurile provizorice și ale schimba cu alte titluri nouă, iar ratele solvite cad în favorul fondului de rezervă.

7. Solvirile îndeplinite au a se cvita conform §-lui 10 din statute, de cătră un membru al direcțiunei și cassarul institutului pe titlurile provizorice de acții.

8. Acțiunile proiectându-se cu nominalul de 100— Cor., semnarea lor se face astfel, că fiecare subscrient, pe lângă numirea bucașilor semnate, să-și subscrie și numele în lista de subscriere la locul designat.

9. Prospectul pentru subscrierea, respective pentru cumpărarea acțiilor din emisiunea nouă, sunt de a se trimite subsemnatei direcțiuni, subscrise în toată ordinea dimpreună cu rata I-ă de 12— Cor. cel mult până la 15 Octombrie 1911.

10. Acțiunile originale se vor elibera după solvirea sumei întregi a acțiilor semnate pe lângă restituirea titlului provizor numai în anul 1912. Dar numai acele acții nouă vor participa la profitul curat al anului de gestiune 1913, cari până la 31 Decembrie 1912 au fost pe deplin solvite.

11. La caz dacă s'ar subscrie mai multe sau mai puține acții decât 1500 bucăți, direcțiunea își susține dreptul de a stabili urcarea capitalului social în mai mult ori mai puțin de 1500 acții.

Szászkabánya, la 20 August 1911.

DIRECȚIUNEA
„CASSEI DE PĂSTRARE SOCIETATE PE ACȚII“
în Szászkabánya.

S'A DESCHIS

prăvălia de pardesie de dame

György Menyhért & Co.

Arad, piața Andrássy Nr. 8.

Nr. telefonului 855.

Vis-à-vis de biserica Minorităților.

Nr. telefonului 855.

Mare asortiment în noutăți englezești de cea mai elegantă formă; modele originale în pardesii de dame și domnișoare pe lângă prețuri ieftine, fixe. — Comandele după măsură se execută în timp scurt. — În provincie la cerere se trimit mustre.